

Australian Government

Department of Immigration and Citizenship

G c ë Pir othralia

Kudual yin a cuk lor

Northern Territory

Thu jä

Dinka

Nyi th 2009

Ag t Aköl: Nyi th 2009.

Nimirat ë talapuun: talapuun kecök j k 1800, aa cïn yiic wëü ye cuat piny, të yup yin ë talapuun peei yic, ku na yu p ë talapun dhëlic, ke akuën ë wëü bi yin ke yup, a u t ke thö kek wëü talapun paanddu. Nimirat kecök j k 13 tädä 1300, aa ye kueen ariöm ë talapun baai. Nimirat k k na yiic 1300 ku 1800, aa lëu bë yin ke yup thïn, të mec a eer kek ë kal. Akuën ë wëü yup yin ë mabaail yic athö kek akuën wëü yup yin mabaail d t yic.

Tënë nimirat kecök j k 13, 1300 tädä 1800: ku yu p a eer ë Australia, kë yin ak nimirat ëj k 61 yup, ku b n nimira ë baai yup, (area code) kë cïnic acïn 0, ku j l nimirera ë raan wïc ba yuöp mat kethook. Na yuöp Australia et n, cëmën ë Wilaya teda Manthika, ke yin ayup nimirera ë baai, (area code) ku j l nimirera ë pan yup yin thïn tuaany.

J i ëgu p: c k amën cï Department of Immigration and Citizenship (DIAC) (Amatnhom ë Kök ku Döoc) (Amatnhom) kek k c cë juar bik athör thiinë g t apath, ke yen athör thïn këne yic aa yith thää bii ye bei t c k kã käjuëc keyiic waar. Acïn agääk ku ku c lu i bë kuën ë Amatnhom kek k c cë juar ë d t këckä lueel yic, të c k raan gum ërin këdën bë mu r ku kë bë riääk ë w t cï yën wël t athör thiin yic tääu yenham ke ye yith.

Kä yiök ë waragää kån yiic

Kä yiök ë waragää kån yiic	2
1. Kë ba looi të cī yīn ëët	6
A. C I nīmīra ë tax file	6
B. Gāt yīrin kek Medicare ku tak yīnhom ba tamin peei looi	7
C. liep ëthamdu b ic	8
D. Gån ë rin al ë Centrelink.....	8
E. C I k c k pial de gu p ye kākë looi	9
F. Gån yīrin thukulic ba piöc tho I gëlidhī	9
G. äth ë miëthku Thukulic	9
H. Thi Athöör ba warakku th yök	9
2. Ku ny Tho Nyi liith.....	11
Konykony W ric ku G mg m Thok	11
Piöc Tho I gëlidhī tënë Apaköök Dīt	12
3. Konykoony ë lu klu k.....	15
Bolīth.....	15
Nedja	16
Nimërat Talapuun k k ye yup aköl kërac.....	17
4. Ba la wic ë ku ny dë	18
Barnamic I gëlidhī tënë Apaköök Dīt (AMEP)	18
Manadhāmat thok Wuöt ku Akutnhom ë Baaī	18
Konykony ke Riënythi	20
Ku ny Ganun	20
Ari rnhom.....	21
Yith ë K c Lui	21
Majeleth Mä äli	22
Konykony ku malumat ka Akuma Iglimi de Australia (AGRIS)	22
Ku ny I c b i Aköl ë Mam	22
Yiäp ë k c Ru i wek.....	23
Talapun Duut ë Puöu.....	23
Duut ë Puöu al Thiëek ku Ru yru y k k.....	23
Duut ë Puöu tënë K c cë Luc cë t m Nhiim Ri c ku äntöök/Tëtöök.....	24
Konykony ë Wëüu.....	24
Ku ny etë bi yīn Ajuër ya lu i thīn	25

9. Muwa thalat Käk ë cäth	50
Käk ë Cäth	50
Thurumbil Peei	50
Muöök ë meth	52
Thukuul	53
Mith cie jam tho I gëlidhi	53
Agamthook	53
L thukulic	53
Piöc ë Loiloi ë Tëët	54
Jaamaat	54
11. Nadhäm ë Pial ëguö	56
Medicare	56
Centrelink Buthaka ë Pial ëguöp	56
Tamin ë Pial ë Guöp	56
Ku ny ë wal	58
Marakëth ë Pial eguöp Akutnhom ë Baai	59
Pial ë guöp ë Nyith	59
Konykony tënë K c n Ci ku Thu k Kuötiic	59
Tuöm	60
Malumat juëc k k (Konykony ë Lec)	60
Thiëëc de d c wic muoöök	60
Malumat juëc	61
12. Lääu ëguöp ku ku ë K c Nyuööth	62
Käk ëröt looi beithok	62
Ku r ë K c Nyuööth	62
Internet	63
13. Department of Immigration and Citizenship (DIAC) (Amatnhom ë Kök ku Döoc) 64	
Döc othralia	64
Taciir ë Dhuk tënë raan cië Australia	65
Keny ë k c macthok wic bën Australia	65
14. Akuma Mä älia ku Konykony Akutnhom	67
Konykony Akutnhom	67
Konykony ë Akutnhom ë Ci	67
Mäktäbat	67
Konykony k k	68
Malumat Juëc	68

W tnhom

Kudaul yin acuk lor Northern Territory.

Akuma de Australia, Wilaya, Manthika ke Australia kedhie, ku akuut cē lui kek akuma aa k c ciē Australia gām konykoony kuōt yiic. Athör thīn abē yī l k konykony lagōi ku ku ny t , ku ye t no bī yīn la thiēc thīn ē lēk.

Athör kēn a cē g t t n abakōök pu c b n baai othralia, ap y t n apay cē m t othralia ku k c keen ke tuc keek ku loiloī lui kek keek. Apay (refugees) cē b n aa dhil thiēc ē malumat cē gam a eer ē ri nken al Department of Immigration and Citizenship (DIAC) (Amatnhom ē Kōk ku Dōōc).

yic ri l ē nynidh bē malumat ēbēn t u nē ath r tōkic bii raan ēbēn keek kueen. Apieth ba ic l n k c k k ka abakōök cē ce ē t n ku k c p c b n k k cath nē bidha aacin yic bē kē konykony kedhi y k.

Yin ath k, lōm kaam ba athör kēn kueen apath. Acuk gam l n na dē athör kēn abē yīn ku ny ba pīirdun ēyam j k Australia. Apath ba luui ē wēl pu c g t, muk k c ē konykony ē nyuuc gam, ku aa cē g t ē website c l: 'Pīr Australia www.immi.gov.au/living-in-australia. Yin awicku ba Aba 1-4 ka kueen tue , keek aa lui kek kā wic keek ē ninkun pu c yin ke b n thīn yiic.

Kāriliic bē r m kek yīn, tē j k yīn pīirdun ēyam cōk Australia, aa kuōt yiic ku aa keyiic waar. Ala kā bī gōök ku kā bī tiaam. Th kde, latu du at ri l ē pīāndu yic gut abiōökru l k k le puōth ku ny. Yin acuk lor, bār mi t ēguöp ee kēdu!

1. Kë ba looi të cî yîn ëët

Käkä aa kâ ka b n dhil lööi t cî yîn ëët othralia, gui r ke piny ku ye ke looi ë tók tók ku ri p keek

Akuën kâ ba looi

- A C I nîmîra ë tax file
- B Gät yîrin kek Medicare ku tak yînhom ba tamin peei looi
- C Liëp ëthamdu ë b ic
- D Gät yîrin tënë Centrelink
- E C I k c k pial gu p ye kâkë looi
- F Gät yîrin të ye tho I gëlîdgi pi c thîn
- G äth mî thku ë thukulic
- H Wic ruktha ë ku th

Tî Aba 2, ku ny ë tho I gëlîdhî ba malumat bë yî nyu th än n iic konykony ëg m ë thok ku w ric ë cäadat.

Tî Aba 4, a bë yî nyu th än bin la thîn ba la wic lëk al kuat agui r lëu bi kony wël ku loiloi ë nyuuc.

A. C I nîmîra ë tax file

K kënë looi tue , ee rin ku ba d m wëü Australia, ka yîn dhil la Nâmba Ajuër (NA) – (Tax File Number (TFN)). Wëü ye d m aa n yiic ariöp ë lu i, wëü ye akuma d m yîin ku wëü ye wëü kuun ca lu i dhuk cök cimën wëü c I int r th ye wëü kuun cë kuëët ë b yic dhuk cök.

T ye y k nâmba ajuër

Baai othralia, a lëu ba Mäktab Ajuër ë othralia (MA) yu p ku I k keek bik yî tu c athör ye thi bë yî yiëk Nâmba Ajuër. T dâ ka lëu ba Nâmba Ajuër c I webthait MA (ATO) yic. Webthait ATO ee rëer aany aköl ku w r. Aya, athör Nâmba Ajuër aye yök t n Centrelink ku t n Australian Taxation Office (ATO); ku keek ebën aa t u athör diit labudhuth er yärke c I White Pages yic. Athör er Yärke kën a le yic nâmbaa telepuun.

T ye y k Mäktäb Ajuër othralia

Telepun

13 2861

Wic Nämbe Ajuër Webthaitic

[Athör ye rin gät piny thin webthaitic](#)

Lor yi cök

[Ti n t u Dukään MA thin](#)

[Centrelink shopfront locations](#)

Webthait MA /ATO

www.ato.gov.au

Ti Aba 7, Lu i, na wic malumat ajuër (taxation).

B. Gät yirin kek Medicare ku tak yinhom ba tamin peei looi

Akuma Australia ee yi gam ku ny bi yin öoc ë wal ë dhël (scheme) c I Medicare. Akuma aya ee wëu wal dhuök nhim dhël Ku ny ë Wal (Pharmaceutical Benefits Scheme (PBS). Medicare ku Ku ny ë Wal aa m c Medicare othralia.

Yin alëu ba guöp ba ba yök Medicare ku yin alëu bë yi gam konyknoy ë wal ënyinic ku barnamic. Käkä aa le yiic ku ny ë wëu pan akim akuma ku kuony yin ba wal cë g t yiin ë b i akim a eer yiic ya c ë wëu lik. A path ba deet I n c i abaköök ebën ye mu c kan Medik r ku a path ba yi thok tuöm kek Medik r ba deet I n lëu bë yi gam kaad.

Medicare an **athör thiik wël panakim cë** waar yiic ë thok ka thiäär ku dho uan (19) ku a t u ka cë g t tho Nyi liith, Breel Cör ku a t u ke ye röl raan CD yic ku Cirit yic. Kek aa lon Medicare teetic, ku teet konykony wal ku pial ëguöp ye akuma gam, ku teet tä ba yi k kä wic, cëmën döm ë wëu ku kãpu th k k bi muk. Dhil tak ba thiëc athör thiin kën t le yin Mäktab Medicare, Mäktab Kä Abaköök wälä t neem yin webthait.

T ye raan rot gät piny thin t n Medicare

Na wic ba ri nku gät piny t n Medicare, ka yin dhil la Mäktab Medicare yic nin ka 10 wälä 7 ke ëet yin Australia cök ciëen, ku muk waraak ku cimën Päthp t, warak cäth wälä Bitha. Na cë kä wic thook tuöm ebën, ke yin a lëu bë yi gam nimirä Medicare ba muk et kööl bi j l kaad l k tuoc yiin t cit t n niëndhorou ka 3 cök. Thäät juäc yiic, yin ka cuat piny ku j l Medicare yi l k cuöt. **Na wic akim ënyinic**, ke yin alëu ba yirin g t tënë Medicare, te c k yin nin ka 7 et 10 k c n k, yin alëu bë yi gam nimirä l k ëtiit yin nyinic.

Töök k c w r wei a t u në th ka 24 hour akölköl na n kë r c cii yiök 'kacu lti' ka 'mërgenthi' de b i ka akim ke k c kedhie.

T ye y k k c Medicare

Telepun

13 2011

Lor yi cök

[Mäktab Medicare](#)

Akuädha Läk Medicare

[Akuädha Läk](#)

(available in languages other than English)

Webthait Medicare

www.medicareaustralia.gov.au

A ce medik r yen aguir töö k c tiit k th rot al ë pial ë guöp. A le aguirguir k k t u ku aa k c tiit k th rot al ë pial ë guöp cëmën kiim ë lec, nyin ku jötjöt ë näjda

A ce Medicare rot yen k c kony kä pial guöp, a le aguir ju c k k ce kä akuma t u ku aa k c kony kä pial guöp cëmën akim lec, akiim nyin juäac ku jötjöt näjda.

Na wic käjuéc ba kë ic al tamin peei ë pial ë guöp, ke yi ti Aba 11, *Nadhäm ë pial ë guöp*.

C. liep ëthamdu b ic

Baai Australia, k c aa w uken t u ë b yic, akutnhom guir baai tädä Credit Union . Kwat wëü ye raan d m cimën ariöp dit ku ariöp koor ku wëü ye akuma k c juak aa b r b bë raan ë döm keek jal la yök thin. Australians aa w uken miit ë b ic ë b kard ku këredit kard.

Apath ba ëthamdu aany thok **ke yi këc niëndhorou ka 6 thöl**, ë b ndu yic, ku kë ba nyu th ë b ic bi yi ic, ee passportdu. Ku na näk niëndhorou kadëtem ke yi këc ëthap liep, ka lëu bë yic ri l tē cīn yīn cāadat k k. Nyu th k ckun ë b nimira ë tax file, bë yi ci juar ap i ë wëü kun ba yiök yiic.

Na le d t wic ba ic al äny Namba T u B , ka yi nem webthait kën:

[T u la cök – cam w uku apath, nem](#)

www.bankers.asn.au

D. Gän ë rin al ë Centrelink

Ku ny ë yiäp lu i, dömdöm ë wëü Dhaman ictëmai ku konyknoy k k, aa ye gam ë Mäktäm Akuma c l Centrelink. K c pu c b n aa kerin gät piny **Centrelink** bë ke kony ë yiäp lu i, ku gam loiloi ken icka overseas ku liep kethook k rthat lacäp thöo röt kek piöcpiöcken. Centrelink aya, an Namba Ajuër, athör c t namba ku a lëu bi ba athör c t namba cuat ku bë dömdöm duun wëü ci gäü. Dömdöm a lëu bë g l kööl tuum yin yi thok kek Centrelink. Na wic bë yi dömdöm du g l kööl ëët othralia, ka yi dhil thok tuöm kek k c Centelink kööl ëët yin ku cuat wara duun wic yin dömdöm ka nin ka 14 këc thök.

K c cë köök othralia rin ku ny aa lëu bë keek d m Wëü Riääk pan Centrelink. Raan cë b n othralia rin ku ny a dhil wëü kä jaac cök ka nin ka 7 këc thök t n ëët yen othralia

wälä a lëu bë ye thok tuöm kek Centrelink ku bë l k keek l n bi yen wëeu riääk wïc nin ka 7 yiic ku cu t pööm wïc yen wëeu nin ka 14 ka lueel yen w t yiic. Na wïc lëk k k, ka yï ti Aba 8, *Muöök K c Mam (Social security)*.

T ye y k k c Cèntrelink

Telepun 13 1021

Ku ny Athook ë thok k k ce Nyi lith 13 1202

L r yi cök [Mäktab Centrelink](#)

Webthait Centrelink [ëet Centrelink](#)

T n abaköök pu c b n [pu c köök othralia](#)

Lëk thok k k yiic [Ku ny ë Centrelink – ok aa jam ë thu du](#)

E. C I k c k pial de gu p ye käkë looi

Na ca ath r de pial de guöp thaany (Pööm 815) w t Department of Immigration and Citizenship (DIAC) (Amatnom ë Kök ku Döoc) t u a er ye l k yiin, ka yin dhil k c konykony ke pial de gu p yu p t c in ëet othralia.

Na ca yï thok tu m ke k c Loiloi Pial Guöp, ka keek aa bi nyuöth Panakim thiääk ke yiin bin la thin bë yiin la caar guöp.

Health Undertaking Service 1800 811 334
(9nh – 4th Akölrou et Aköldhëtem)

F. Gän yirin thukulic ba piöc tho l gëlidhi

Gu l tho l gëlidhi ee kë logöi ku yen abë yi c l atiëm ë nyuöc duic.

Piöc tho l gëlidhi tënë k c pu c b n Australia, aye gam ë k c Barnamic l gëlidhi tënë Apaköök dit (AMEP). Akut AMEP ee yi yiëk dh l k k bin kuen rin ku ba l k yi küen t luui yin, t muk baai wälä t le yen k k k loi keek.

Rin ba kä ju c k k ic, ti Aba 2, Ku ny ë Tho Nyi lith .

G. äth ë miëthku Thukulic

Ganun Australia, ee mith n run g l ë run 5 gut 15 puöl bik la thukulic. Yin adhil mi thku gät rin piny ë thukulic ënyinic. Na wïc käjuëc, ke yï ti Aba 10, Piöc ku muöök ë meth.

H. Thi Athöör ba warakku th yök

Na muk bidha cië yin baai et n ku n ruktha ë ku th t thin emën ca b i pan dä, cë g t l gëlidhi tädä cë waaric k c la cök, ke yin apäl ba kuëeth yeen ë p i ka 3 ke ëet yin

othralia. Na lek thook thök, ku wic ba ya kuëeth, ke yin adhil rot wi c ruktha ë ku th Australia et n. Rin ku ba warakku th yök, ka yin athëem i c, lu i ku daai tiaam. Baai othralia, waraakku th aa ye Akuma Panbaaiic (state) wälä Panl Ithok (territory) gäm k c. Na ci muk wara ë piöoc ë ku th b i pan d t, ka yin a dhil athem i c ë raan ë kuëeth tiaam.

Motor Vehicle Registry Info Hotline

1300 654 628

<http://www.nt.gov.au/transport/mvr/licensing/index.shtml>

Mäktääb ë Motor Vehicle Registry aa t ë än b ciëen kä yiic.

Ethos House
Trower Road
CASUARINA NT 0810

Transport and Works Building
John Flynn Drive
Industrial Estate
NHULUNBUY NT 0880

18 Goyder Road
PARAP NT 0820

NT Government Centre
Peko Road

Shop 2B
Palm Plaza
University Avenue
PALMERSTON NT 0830

TENNANT CREEK NT 0860

NT Government Centre
First Street
KATHERINE NT 0850

Jabiru Town Plaza
Tasman Crescent
JABIRU NT 0886

North Stuart Highway & Parsons Street
ALICE SPRINGS NT 0870

Police Station
Yulara Drive
YULARA NT 0872

Greatorex Building
Bath Street
ALICE SPRINGS NT 0870

Muk yinhom apath, ala ganuum ë ku th (traffic Laws) ë dëkdëk ë m u pëen tënë k c ë kuëeth thurumbiil Australia, keek aa dhil theek yiic ap i dit. Na wic käjuëc ba kë iic, ke yi ti Aba 5, Ci ku ganun Australia.

Rin ba athör ë ku th cë waar yic yök, ti Aba 2, *Ku ny ë Nyi lith*

Në Wäär de *ruktha* yic ti capta 2, koony ë tho de li glith.

2. Ku ny Tho Nyi Iith

Konykony W ric ku G mg m Thok

G g m ë thok

Athook Baai (The Translating and Interpreting Service - TIS National) jam thok 120 ku abak aa lëu bik yì wiéc raan bî waar thok telepun thok. A lëu ba Athook othralia (TIS National) yuöp wëëu yupyup akeunhom (wëëu yupyup mobile aa lëu bik thook othralia loi). Athook othralia aa töu thää 24, nïn 7 wik yic ku a lëu bik yì waar thok t le yen kē w r wei kuat t rëer yin thin othralia.

Na cì ye gu l wälä cì tho l gëlidhi ye deet ku a wic ba jam kek akut lui kek akuma, ka c l keek aa yup athook othralia bî yì kony ba jam. W rthok a ye lac looi telepun thok, kekä na wic ka ka akuut lui kek akuma aa lëu bik athok c l b bë awërthok b n looi ka raan warthok daai. Akut lui kek akuma yen a athook d m. Kaam kēc yin gua yup, k thäät ye akut lui kek akuma wic ba yuöp luui tì .

Na wic ku ny athook t neem yin akim, ka lëu ba akim l k bë athook othralia TIS National yuöp namba ye akiim lac yök thin rin bë yì waar thok telepun thok. Akim a lëu bë raan k c waar thook c l a bät luui yen thin bî b n waar thook t wic yin yeen keya.

Na cì wël cì akuut lui kek akuma gu l makana ye pi , ka yì yup TIS National ku aa bî kony.

Translating and Interpreting Service (TIS Baai)

131 450

TIS National Webthait

www.immi.gov.au/tis

Athook othralia (TIS National) ee ye yic tääu bë pi ka bî k c thralia thiëc ku ee w t pi t n mïthbaai nhar yeen bik ya athook rin w t cë thany, bik luui lon w rthok t n k c wun othralia jam thok k k ce Nyi Iith. Na ic tho Nyi Iith ku tho d t, ka yì tak yì nhom l n lëu bî yin ya athok t n TIS othralia. Na wic ba k k ic ka yì yup raan u n TIS othralia namba 1300 132 621 ba thiëc al luui athook ku t ye athook luui thin.

Na wic ba Centrelink yu p ku wic ku ny tënë agamthok, ke yin ayup directory ë Centrelink ë talapunic

Centrelink (ku ku ny agamthok)

13 1202

Webthait Centrelink

www.centrelink.gov.au

n wic kan athok

Athook othralia aa kan c l " n wic kan athok" looi bî k c kuc tho Nyi Iith ku aa wic w r thok ya muk. Ee kan thiin la kot önwëëu yic ku a le k u kin Athook othralia ku ee kan cë guiir bî k c wic w r ya muk t tuum kek ke thook aguiguiir akuma, akuut wuöt ku tajiir. K c kuc tho Nyi Iith a bë kan kën ya nyu th rin bik k c a l k l n wic kek w r thok.

Tho ic raan muk kaad a ye gät kaad k u ku kaad k u al d d a ye gät yic nämba ku dh l k k ye TIS othralia yök. Kan kën a lëu kuat kuc tho Nyi lith muk baai othralia t wic kek w r thok rin bik jam.

TIS National othralia ee kan kën gam majan t n aguirguiir ju c lui kek akuma, akuut wuöt ku aguirguiir k k lui lon abiökru l rin bik keek ya la gam kuc tho Nyi lith wuöt yiic. K d k ä aa lëu ba keek tuöc imeel t n Mäktam Ku ny TIS National ku Lueel dhël imeel tispromo@immi.gov.au

Det: L n ye TIS National othralia cööt wëeu lu y kaam d d

Awëric waragääkkun lagöi

Ala wël ciek yiic ë ke kuëny bei athör cë ke waar yiic ë tho l gëlidhi bë ke gam yin ëpath, ë k c Department of Immigration and Citizenship (DIAC) (Amatnhom ë Kök ku Döoc). Keek athör kä, aa na yiic wël yi nyuöth të bi yin cie thin Australia. Athör ka aya, aa thiëc ë cäädat ë dhiëth ku thiëk (Birth and Marriage certificates), ku cäädat ë piöc ku än ci yin ke ka luui thin.

Na wic cäädatku bë ke waar yiic, ke cin wëeu cuat ë piny, ke yin adhil kën yi nyu th l n ye yin raan cië Australia b i ku aa dhil keek thiëc kë yi këc run ka 2 n k Australia ë b ndu yic. Aalëu ba keek dhil dhiëc bë keek waaric në biäk de de kony de AMEP (b piiny). Yin alëu ba cäädat kä gam, bë ke waar yiic ë dhël AMEP (ti piiny t n).

W ric cäädat k k alëu be ke guiir ë dhël Accredited Translators, ye ke ri p ë wëeu lik. Na wic rin ë k c cë pi c ë w ric cäädat ë thu du, ke yi l r ë website ë **National Authority for Translators and Interpreters (NAATI)**.

NAATI Hotline

1300 557 470

NAATI Webthait

www.naati.com.au/

Piöoc Tho l gëlidhi tënë Apaköök D'it

Aguir ë Piöoc Tho Nyi lith t n Abaköök cë u n pan AMEP

Piöoc ë tho Nyi lith ee töö kä dhil looi t wic yin yeen ba cök la rik piny baai othralia ku t wic yin yeen ba kä kuun wic ba ke looi lëu. T lëu rot, ka AMEP a lëu bi c l a piöoc tho Nyi lith rin kä ju c röt teem piër du yic akölaköl ya tiaam ku tiam wël al lu y.

Na lëu rot bë AMEP yi kony, ka yin a lëu ba tho Nyi lith kuen thäät ka 510 wälä et kööl cin t thi ya pi tho Nyi lith yic, kuat kë bë ka ëët. Na ye apay ci kä r c rëët yi nhom cm ët ët wälä kä ju c k k ci pääk puöu, wälä yin këc kuen ap y, ka AMEP a lëu bi gam thäät juäac bin tho Nyi lith.

Jam, ku n, gän ku pi pi duun tho Nyi lith aa bë them bë ti l n lëu yen rot bë yi kony pan AMEP. Na këc yi them tho Nyi lith t duun bi thin, ka yin a bë them t le yin yi rin gät piny pan AMEP baai othralia.

Yin a dhil yi rin gätpiny pan AMEP thiäak ke yiin ka p y ka diäk kəc tuööm t n eët yin othralia wälä t n m t yin othralia. Yin a dhil ku n g l ka ruöön kəc thök rin bė rot lėu ba kuen pan AMEP. Na ca yi rin gätpiny ka lėu ba ku n du jal g u amäath t le yin cin mĩth, wälä t luui yin wälä t le yen kã ju c k k cĩ pėen ba cĩ kuən.

Pan AMEP a yi gãm dh l juäac lėu bin tho Nyi lĩth kueen. A lėu ba ya la panabun abak wälä ba wik ya k mic, a lėu ba ya la aköl, thėei wälä thökwik. K c aa ye pi c geeu ku g u k u a eer. A lėu ba tho Nyi lĩth kueen baai ka athör ye tuöc yiin wälä raan a lėu bė kuany bė ya b n t n yiin baai. Na l mĩth kəc run panabun dööt ka raan ku ny lui ke yiin a lėu t bĩ mĩth lök ya muk thĩn, kaam cin la kueen, guiir.

Enquiries Line

131 881

AMEP website

www.immi.gov.au/amep

Settlement Services Locator

www.immi.gov.au/living-in-australia/settle-in-australia/find-help/where-to-help/index.htm

Na wic ba yi rin gätpiny wälä wic ba deet l n lėu yen rot ba kuen pan AMEP, ka yi tuum yi thok kek kuat pan AMEP thiäak ke yiin cė g k rin piiny t n:

Adult Migrant English Program

Charles Darwin University

Casuarina Campus

Ellengowan Drive

CASUARINA NT 0909

Tel: (08) 8946 6578

or 1800 019 119

Fax: (08) 8946 7055

Ku r k k bĩ yi piöc ě tho i gėlĩdhĩ

Piöoc tho Nyi lĩth a t u aya dhėl aguirguiir loi thook muk Amatnhom Piöoc, Luui ku Wėl T nlu y (DEEWR) ku akuma b y kor othralia. DEEWR a le aguir ka 2 al piöoc k c u n le run lu y (15 - 64).

A lėu bė yi gam pan LLNP t cĩn ka kuen pan AMEP wälä t dã ka yin kəc ka puöl ba kuen pan AMEP. Ku n pan LLNP a le yic gäat, jam, pi pi , ku n tho Nyi lĩth, ku n nãmbaa ku piöoc ě tėet rin bė yi kony ba lu y dhi l yök. Rin ku bė yi puöl ba kuen pan LLNP, ka yin a dhil rot gätpiny t n Centrelink ka yi ye raan wic lu y.

Centrelink 13 1021

Na kuc gu I tho I gëlidhi ke yi yup 13 1202

LLNP n Web www.centrelink.gov.au/internet/internet.nsf/services/literacy_numeracy.htm

Kën rou ee Aguir Tho Nyi lith T nlu y ku Piöc (ATNTP) wëu b y bei bë ke gäm aguirguir k c wic lu y pi c tho Nyi lith, Piöc amatnom ku ku n nãmbaa.

WELL Program 1300 363 079

Webthait www.deewr.gov.au

Aguir c I DEEWR, aya, ee k c pi c Nyi lith piöc apilic t ye kek mithpiöc pu c b n othralia ku ruön ken aa këc 18 dööt dhël aguir c I ESL-NAP (Aguir Piöc Nyi lith ka ye Tho Rou t n K c Pu c B n). Aguir a cë looi bë mith wic yeen bik ku n den kuany kony bik thook det Nyi lith ku c I keek a cot pi c den tue ku c I a mat röt kek mithpiöc k k panpiöc.

ESL-NA Program 1300 363 079

Webthait www.deewr.gov.au

Piöc ë tho I gëlidhi a t u thin aya b ypiöc k k yiic ku b y wuöt. Ti aba 7, *Luu* ku ti Aba 10, *Piöc ku Muök ë Meth*, t piöc ë lon ë tët yic.

3. Konykoony ë lu klu k

Na wïc bë yï luök aköl kërac, ke yï yup talapun n nimirat kadiäk 000, abë gu ciëëth tënë:

- [Bolïth](#)
- [Nejda](#)
- [Pirka Mathapi](#)

Yum ë talapun n nimirat kadiäk 000 (abac na diäk) cuat piny. Guir rot ba ri nku lueel, të cie ku talapun ndu (të n yïn talapun) ku luel ku ny wïc.

Na ci lëu ba jam tho l gëlidhï, ke yïn adhil ri nku l k raan t talapun thok, ku luel ku ny wïc (luel ëpath: "Bolïth," "Nejda," tëdä "Mac"), ku luel tho dun ye yïn jam. Yïn alëu bë yï gu nu t kek konykony ë w ric ku g mg m ë thok (TIS National) ënyinic, ke yen duk talapun thiök. Agamthok abë Bolïth, Pirka Mathapi tëdä Nejda, wïc bik yï luök nyuöth tëcie ku teet këriëec ebën tënë keek.

Bolïth

Na ne raan w r wei, ke yï yup 000.

Na cin raan w r wei, ke yï yup talapun ej k 131 444 tëdä ke yï yup nukta bolïth t beithok. Nimirat ken aacë gät piny "Police stations" ë White Pages athör talapuun yic. Acin wëeu ye cuat piny ë konykony bolïth yiic.

Bolïth Australia acin kën ke nu t kek jiec ku acin kën ye ke diëc ë thi thic. Keek aa wëi ku adöoc akutnhom ë baai tiit, kë näk keek ku kë r c keek. Bolïth ee Jarima wïc cök ku pëen bë rot ci loi, ku ee d r muk nhom ap i dit bë baai rëer laduk. Bolïth alëu bë b n ak k macthok yic të ne yen ak k cë rot looi tëdä ne t loi rot tëdä lööm ëröt ëri l, bë r c ku di r t m k c nhïim.

Nimirat ba ke yup të cin yen kë wïc bolïth ë nyinic:

Police Assistance (Thää thok ebën) (Kuat kë wii ba thiëc bolïth, thää ka 24 ylic)	131 444
Darwin	131 444
Casuarina	131 444
Nightcliff	131 444
Palmerston	131 444
Alice Springs (thää ka 24)	8951 8888
Katherine (thää ka 24)	8973 8000

Nhulunbuy	8987 1333
Tennant Creek (thäät ka 24)	8962 4444
Yulara	8956 2166
Batchelor	8976 0015
Daly River	8978 2466
Humpty Doo	131 444
Jabiru	8979 2122

Nedja

Na wic nejda bë lac b n, ke yi yup 000. Nejdät aa k c jat pan akïim aköl ë mam ku aa k c luök ku g mkä wal ë nyinic. Muk yi nhom, **DUK TELEPUN NÖK** t cin ye jam tho Nyi lith, k c ye k c waar thook aa t u,, na kuc tho de Li glith.

Ë Wiläyat ku Manathik k k yiic (States and Territories), konykony Nedja aa ciniic wëü ye cuat piny ku k k aa ye ke wëü ab k cuat piny ë k c ci Akuma othralia yi k Pension, no Buthaka ë Pial ëguöp (ci Centrelink gäm k c cë ke yiök ke wëü lik ë b n tënë keek). Alëu bë ya wëü juéc tē cin yin ë konykony kä, tēk dā ka ba wic ba ya member tēnē nedja tēdā ke yi met tēnē private health insurance fund bë yin ya kony ë cu t piny ë wëü . ti Aba 11,Nadhäm ë pial ë guöp.

Ambulance membership	8922 6200
-----------------------------	------------------

Thiëcthiëc ëpath cin yiic kä l c wic, aa lëu bë ke yiök ë nimirat b ciëen kä yiic:

Casuarina	8922 6200
Alice Springs	8951 6616
Katherine	8973 8555
Nhulunbuy	8987 0200
All other areas	8922 6200

Akut Mac

Na cë kë rac yin yök, yup nimra kän 000. **Pirka Mathapi** ee m c yor, ku kony k c ku ööt bik ci nyu p wei, ku kony k c aya tē ci gāth ku Kimawi t yiic pät, ku wic kä bik k c nyu p wei tēdā ke ok k c. Aköl kërac, yup 000. Tënë k c wic ku ny l c b i, aa lëu bik yup ë talapun cë g t ë (Fire brigades) t White Pages athör talapuun yic.

Nimërat Talapuun k k ye yup aköl kërac

Telepuun la cök ka w r wei a kërnhom Athör Labudhuth er Waraakke White Pages du yic.
Keek aa n yiic:

Poisons Information Centre (Pan Akim k c cë guup) (Telepun thää thok ebën)	13 1126
Child Abuse Prevention Services (CAPS) (Telepun riääk yupyup path thää thok ebën)	1800 688 009
NT Health Direct Medical Advice Line (thäu 24 yic)	1800 186 026

4. Ba la wic ë ku ny dë

Loiloi ë Nyuuc t n abaköök pu c b n

Amatn hom ë Kök ku Döoc (Department of Immigration and Citizenship - DIAC) a cë **Aguir** Mi c ë Nyuuc (**Settlement Grants Program (SGP)**) b y bei bë loiloi ë nyuuc ya gam t n abaköök cë m t othralia ke ye apay ku abaköök cë d t k c macthok ku aa kuc Nyi lïth.

K c k k lëu bë ke kony aa k c muk abaköök atëet gut k c r r ke bë röt thiaak ku k c muk bïtha cek yic t u g th k th a eer ku aa kuc tho Nyi lïth.

Akutnhïim ye Loiloi Nyuuc ë Wut mu c wëu aa abaköök pu c b n kony bik ke cök riëk piny baai othralia ku m tkä ke cin lon othralia bik ke nhïim lac th kek k c k k t u othralia t cit t bë rot lëu.

Lëk al wëu ë Nyuuc gut aguiguiir ke gam a t u webthait abaköök yic:

Settlement Grants Program (SGP)

www.immi.gov.au/living-in-australia/delivering-assistance/settlement-grants/

Settlement Services Locator

www.immi.gov.au/living-in-australia/settle-in-australia/find-help/where-to-help/index.htm

Barnamic I gëlidhi tënë Apaköök Dït (AMEP)

Cit ëmën ye ke yi pi c thony English, dupïöoc kun [AMEP](#) aa bë yi kony ba dh I ë piir Australia deet yiic ku kä ye looi ak I thok ebën. Kä cit la b yic, c, yiäp ë lu i ku të bi yin rot mat thin ba luui kek akutn hom ë baai. Raandun g t wek etök acit yiin, alëu bäk mat ku ramkä käjuëc ë i cdunic. Na wic käjuëc ba ke ic tënë AMEP, ke yi ti Aba 2, ku ny tho I gëlidhi

Settlement Services Locator

www.immi.gov.au/living-in-australia/settle-in-australia/find-help/where-to-help/index.htm

Manadhämat thok Wuöt ku Akutn hom ë Baai

Ala akutnhïim ë thok Wuöt ku Akutn hom ë Baai t thin, lëu bik yi kony ku nyuthkä yin k c bë yi gam ku ny. Ala än buro t thin aya, amatn hom ku akutnhïim lua ë Nhialic lëu bi yin kerot mat thin. Keek riënken aa ci g t 'clubs' ku 'organisations' ë [Yellow Pages](#) athör talapuunic yic. Marakëth Käk Apaköök ku Wakalat Ku ny Apaköök aa bë puöth miët bik yin gam rin ë andi ku manadhämat lëu bi yin kakkun dik kek yiin yiök thin.

**Multicultural Community Services of
Central Australia (MCSCA)**

2/20 Parsons Street
ALICE SPRINGS NT 0870

Tel: **8952 8776**

Email: mcsca@alicesprings.net.au

**Multicultural Council of the
Northern Territory**

Malak Shopping Centre
Shop 15, Malak Place
MALAK NT 0812

Tel: **8945 9122**

Email: mcnt@mcnt.org.au

Anglicare

5 Namarluk Drive
LUDMILLA NT 0820

Tel: **8985 0000**

Webthait: www.anglicare.org.au

Email: anglicare@anglicare-nt.org.au

Yin alëu ba yup aya:

[Multicultural Council of the Northern Territory](#)

89 459122

E-mail:

mcnt@mcnt.org.au

[Office of Multicultural Affairs](#)

89 993859

Email:

multiculturalaffairs.dcm@nt.gov.au

Ku ny ë Nyuuc Tue t n Apay Pu c B n

Amatnhom c I Agui r Nyuuc Apay (IHSS) yen apay pu c b n kony, t cit t n p y ka 6, kekadä p y kä aa lëu bë ke juak t n k c le k k u t ke jör keek.

IHSS a ye nhiaar bë apay ku ny dhël ku ny raan yeth rin kä wic ku bik cök lac la rik piny t cit t bë rot lëu. Dhël muöök wël raan tök nhom, kä wic apaya tök aa ye deet ku guir t bë kuöny keek bik kä wickä yök.

Amatnhom c I Agui r Nyuuc Apay (ANyA) yen apay pu c b n kony, t cit t n p y ka dhëtem, kekadä p y kä aa lëu bë ke juak t n k c le k k u t ke jör keek. ANyA a ye nhiaar bë apay ku ny dhël ku ny raan yeth rin kä wic ku bik cök lac la rik piny t cit t bë rot lëu. Dhël muöök wël raan tök nhom, kä wic apaya tök aa ye deet ku guir t bë kuöny keek bik kä wickä yök.

Lëk k k al ANyA (IHSS) gut wël ju c al IHSS, aguirguir ye IHSS mu c wëü, aa lëu bë ke yök t neem yin:

Integrated Humanitarian Settlement

www.immi.gov.au/living-in-

Melaleuca Refugee Centre

Torture & Trauma Survivors Service on the NT
Shop 33
Rapid Creek Business Village
78 Tower Road
MILLNER NT 0810
Tel: 8985 3311

Konykony ke Riënythi

Remthi tidä riënythi lui ke k c kor aa k c cë piöc ku aa cë pi c ë lu i. Aa riënythi/Rem gam malumat ë ku ny ku käloi të lääu ku le duk, ku keek aa luui ë än cit yi:Marakëth Riënythi, Marakëth Käk Apaköök Ku Majalëth Mä älia.

The Source yen ee webthait ë riënythii ci Akuma Commonwealth b i bei bë riënythii aa l k kä juäac.

Kids Helpline (Telepun thää thok ebën) **1800 551 800**

Kids Help Webthait www.kidshelp.com.au

The Source www.thesource.gov.au

Ku ny Ganun

Wiläya thok ebën ku manthika, ala Manadhämat Ictimayia ë luui bik k c aa nyu th yi thken al ganun ku kä cik gam bik ke ya looi ë dh l ci ganun lueel, ku cökkë dhëlic tënë k c bik të ye ganun luui thin ic.Na wic malumat ku lëk, ke yi yup:

[Legal Information Service](#) **1800 019 343**

[Northern Territory Legal Aid Commission](#) **8999 3000**

[Darwin Community Legal Service](#) **8982 1111**

Darwin Community Legal Service (Free call) **1800 812 953**

[NT Legal Aid Commission, Alice Springs](#) **8951 5377**

[NT Legal Aid Commission, Katherine](#) **8973 8704**

Top End Women's Legal Service	8982 3000
Central Australia Women's Legal Service	8952 4055

Ari rnhom

Konykony kuöt aa t thin tēnē k c cē ba ē k c r c ku k c t arri ric, n ic agōnh ē tik ke moc, ku mith. K k aa diäär kony ku konykä rōör, bik m c thookken c k piny bē ciēn kē bī aku th lēu bē ari r wälä t rot cī loi baai. Yin ath k, ti Aba 5 Ci ku Ganun Australia.

Domestic Violence Counselling Service	8945 6200
Violence Against Women (Telepun ē ku ny thää thok ebēn)	1800 200 526
Violence Against Women Webthait (Gut lēk thok k k ce tho Nyi lith)	www.australiasaysno.gov.au
Child Abuse Prevention Services (CAPS) (Telepun ē ku ny thää thok ebēn)	1800 688 009
CAPS Webthait	www.childabuseprevention.com.au

Yith ē K c Lui

Mätäab ē g ny (Ombudsman Offices) aa luök cē liēp thook Manadhāmat akuma ku cirkat peei wic cōk. Keek aa lēu bik kē cie ganun teem k u, lu cē ku c luk tēdä yaa ku at t, tēdä ka themkē bik b n thin ku bik yī c l ayiök yi nydu ē lukic.

The **Australian Communications and Media Authority (ACMA)** Idhoa Australia N riel ee g ny ku luök cē liēp wic yīic alo wēl ye kueen a eer radio yic, telbidhion ku internet. G ny tēdä luk aye liēp raan ē la nhom lu i. Na cīn kē weeric ē gaanydu yic, ke yin atooc gaanydu tēnē ACMA. Na wic malumant k k, ke yī yup:

Australian Communications and Media Authority (Yupyup path)	1800 226 667
TTY (K c ril pī d n ku jämd n yic)	(03) 9963 6948
ACMA Webthait	www.acma.gov.au

The **Australian Competition and Consumer Commission (ACCC)** (Mapuodhi Australia Mēen ku c) ee ku ny gam tēnē mē oök ku tiit keek kār c röt looi ē c yic, kā cīn yīic kē lacök al ē wēū c, ku jēijēi ē mēen ku kār c ē röt looi ē c yic, ye k c röt ruēny ē thukic ku laduk kā ye aac wei.

Nimirat k k ba ke yoöp:

Australian Competition & Consumer Commission	1300 302 502
Commonwealth Ombudsman	1300 362 072
Advertising Standards Bureau	(02) 6262 9822
Banking and Financial Services Ombudsman	1300 780 808
Credit Union Dispute Resolution Centre	1300 780 808
Financial Industry Complaints Service	1300 780 808
Insurance Ombudsman Service	1300 780 808
Financial Co-operative Dispute Resolution Scheme	1300 780 808
Private Health Insurance Ombudsman	1800 640 695
Superannuation Complaints Tribunal (SCT)	1300 780 808
Telecommunications Industry Ombudsman	1800 062 058

Majeleth Mä äli

Yin alëu aya ba jam kek mäktääb majelethdun mä äli bik yi gam malumat ë konykony t ruömdun. Keek aa cë gät piny elä "local councils" ë White Pages athör talapuunic yic. (ti Aba 14, Akuma Mä älia)

Konykony ku malumat ka Akuma Iglimi de Australia (AGRIS)

Konykony ku malumat ka Akuma Iglimi de Australia (AGRIS), ee Mäktäm ë malumat al ë konykony ku barnamic Akuma Australia tënë g th kor ku akalim Australia. Ku ee rot j t bë athör n rin c l: **Athör de Konykony ku malumat ka Akuma Iglimi de Australia** . Alëu ba yiök tē yup yin nimëra:

Australian Government Regional Information Service	1800 026 222
AGRIS Regional Entry Point Webthait	www.regionalaustralia.gov.au

Ku ny l c b i Aköl ë Mam

Na wic Ku ny ë: miëth, al th , t n aniin tädä ageen ë t c, ke yi thiec ku ny tënë Manadhämat cë lui kek akuma,cëmën:

[St Vincent de Paul Society](#)

Darwin	8981 7783
Katherine	8971 0446
Palmerston	8932 3691

The Salvation Army

Darwin

8927 9566

Palmerston

8932 2103

Dunë guöp rī c ba thiēc nē ku ny. T kdā ka la dhël lacök bē dik kek yīin bē yī kony, ku kek Manadhāmat aa kuöt yīic, ku aa k c kony aköl mam.

Yiäp ë k c Ru i wek

The Australian Red Cross ee konykony gam, tēnē k c ruaai cī t pääk yīic, ku k c k k cī riääk thiäi wei. Konykony k k, ala yīic th athör tēnē k c ciē tē mec ku j l aa yiäp k c cē mēr wei.

Australian Red Cross

8924 3900

Talapun Duut ë Puöu

Ala konykony talapuun duut ë puöu kuöt t thiin, aa n yīic talapun c t ë piir-Lifeline, ye wël duut ë piöu gam thiin ë thäu 24 ë nin 7 yīic. Na wīc ba jam kek raan d t ë w t cī yīin nyin kuany, tēdä wīc ba jam ë wēt ë wēü ca deen tēnē k c k k, ku acin tē l u kek ba ke cool, tēdä ku wīc konykony duut puöu tē ye yīin riēnythi, ke yī yup talapun c t ë piir:

Lifeline (Telepun riääk yupyup path thää thok ebēn)

13 1114

Lifeline Webthait

www.lifeline.org.au

Duut ë Puöu al Thiëk ku Ru yru y k k

Relationships Australia ee konykony duut ë puöu gam alo piöoc Ku dökdök tēnē kac detöök, tik ku moc ku k c machthok. Keek aa cööt ë wēü , ku wēü yekē c l aa thääny thook kek wēü ë b n tēnē yīin.

Relationships Australia

1300 364 277

Relationships Australia Webthait

www.relationships.com.au

Men's Line Australia (Talapun ë Röör Australia) ee wēēt ku malumat gam, bē röör kony ku cök kepuöth bīk kã cē wäac ë piēerdenic guum. Yen aya, ee malumat ku ku ny gam tēnē diäär ku k c machthok tīr puöth al etē bīk muök röt ke diäärken ku r rken ku wunken. Na wīc malumat k k, ke yī yup:

Men's Line Australia (Talapun ye yup thäu 24 yīc)

1300 789 978

Men's Line Australia Webthait

www.menslineaus.org.au

Duut ë Puöu tënë K c cë Luc cë t m Nhiim Ri c ku äntöök/Tëtöök.

The Melaleuca Refugee Centre Torture & Trauma Survivors Service ë NT, duut ë puöu ku ku ny gam tënë apay (refugees) ku k c cit apay na kähö b cök tënë apay (Refugees – like grounds).

Yen acë k c ë k c duööt puöth ku aa jam ë thu k kuötiic pi c, ku agamthok alëu bë b i, të ne yen thu k kuc k c lui. Konykony ë Melaleuca Refugee Centre Torture & Trauma Survivors Service, aa cie kä thiäak ke yiath ku thi thden acinic atëk ë thok, ku w lken aa cie lu l a eer ëpath, ku w lken aa cie lu l a eer ëpath.

Melaleuca Refugee Centre Torture &
Trauma Survivors Service of the NT

8985 3311

Webthait

www.mmha.org.au

Konykony ë Wëëu

Pan Australia, yin alëu ba b cë kutkut yïök kë lui, ku tamin (Insurance), Ku macat (Superannuation) ku kä ye tujäär looi (Investment Products) ku loiloi n yiic wëëu (services). Kä ye yïök ë wëëu k th (Financial Products) ku loiloi (services) aa lëu bë ke aac ë tujaara (Business) cï akuma gam ruktha. Acï ganun pëen ba luui ë wëëu ke yï cïn ciin ruktha.

Understanding Money Webthait www.understandingmoney.gov.au/content/

Ala mëruëeny k k lëu bik ye them bik wëëu ku kual, aa lëu bik yi c p ba ke ba gam wëëu ku. Na n dak ë puöu etë bï yin wëëu t u thïn, tädä wi c ë wëëu ba ke deen, tädä wic ba tamin looi, tädä dak ë puöu al maac, tädä dak ë puöu të lui lu i ë wëëu röt, bë yï k c i c l k tädä yï kuc të c th lu i ë wëëu thïn, ke yï jam kek **Australian Securities and Investments Commission (ASIC)**:

ASIC Infoline

1300 300 630

ASIC Webthait

www.fido.asic.gov.au

Loiloi ë b

Konyknoy ë b aa loiloi ye b gam akutnhiim guir baai ku akutnhiim ë k c d n wëëu . na wic ba wëëu miit ë b ic, ke yin a k kardu ë makana c l. **ATM** yic, ku tuany **PIN (Nimëra ë Kaatdu)** ba wëëu ku miit. Duk nimëra ë PI NDU ye g t ë kardu k u. **Ku na cë kardun ë b mää, kë yï lëk k c ë b ë nyinic.**

Am cpiny ku Deen

Am cpiny ku den ([loan or credit](#)) aa wëëu ye deen bë ke dhuk ë pida, deen tëdä wëëu am cpiny aa kuöt yiic cëmën, ala den ë raan tök, të wïc yen wëëu ë yi nhde. Ku ala den ë öt, ku ala den ye raan gam kard bi yen a ööc ë dukänic. Ku deen aa t k thook al ë kaam bi ke dhuök ciëën ku pida wïc ë wëëu k th aköl dhuk den. **Ee diët ë yic, ba wëëu cuk den tëdä löm këredit kaard, të kuc yin të ba cuöl ë wëëu kä.**

Na yiök ke cë yic ri l bë wëëu gääu ë w t tuanny ku ciën lu i, ke yin thiëc bë curut ë cu t ëpiny wëëu waaric. Na wïc ku ny, ke yup:

[Centrelink's Financial Information Service](#)

13 2300

Atëët ë wëëu ([Financial counsellors](#)) aa k c ic të ye mäs wëëu . Na wïc atën thi k kek yiin, ke yi yup Australian Securities ku Investments Commission (ASIC) wälä Lon Lëk Wëëu ë Centrelink.

Tamin

[Tamin](#) (Insurance) aa wëëu ye cuat piny ë ruön tökic, bi yin ke rot kony të ci w uku määär tëdä, të n yen kër c cë rot luöi yiin. Tamin akuöttic. Tamin ë öt, tamin kä t öt ku tamin ë thurumbil. Na n nhom thurumbil, ke yin adhil tamin looi ba na raan kony yin të deeny raan dä thurumbi ldu. Yin lëu ba tamin dit de thurumbil mat kä juëc lööm aya bin rot tiit në kä juëc (kidh).

Ku ny etë bi yin Ajuër ya lu i thïn

Ruön ajuër ee yecök j k Australia aköl nin 1 pen dhorou ku thöök Aköl nin 30 pen de dhetem. Të cit të ye ganun Australia lu l yeen, kuaat raan ebën adhil athör Ajuër gäm Mäktam Ajuër othralia kam Al kbor 30 ku Lal 31 ruön thok ebën.

Tax Help at thïn tënë k c n cie kuötic ku aa jam ë thu k k k, ku k c b cök al Aboriginal ku Torres Strait Islander, të ci kek gup na ääp. Ku ny Ajuër, (Tax Help) ee ku ny cinic wëëu, ku ee yecök j k aköl nin 1 Aköldit gut aköl nin 31 ë Lal. Na wïc ba ic l n lëu yen rot bë yi kony wëëu ajuër ku ic t rëer Pan Ku ny Ajuër thiäak ke yiin ic, ka yi yup Pan Ku ny Ajuër du telepun kën:

Tax Help (Ku ny Ajuër)

13 2861

5. Ci ku Ganun Australia

iëecdu ku d t yic ë ci ku ganuun Australia abë yïin c l acök piëerdu piny ba i c piir akutnhom Australia yic.

Akutnhom Australia akutnhom n ci path, ye kac dëtöök b cök wuöt k k yiic, k c n ci den, ku kuat loithok, cie thïn ke lääu gup. K c ke Australia aa ke b në tuu thok ke pinynhom kedhie. T c it 45 bu t yic de k c ke Ath -raliya aake dhiëec keek në b i k k a eer agut cë wärken. Ciman ye tho de li gliith tho ë baai ëb n t n, an kë c it thook ka 300 gut thok k c le nhiim baai Australia. K c ke Australia an yath juëc kuötiic ye ke theek

Në Australia, raan ëb n an nholmääu bë ci de ku yaanh den theek mac, ciman de löö ku ye luui ci k c ke Ath -ral-iyä. Të p c yin b n t kd bë rëer thäai k k kuötic y i nuaan. Ku na c in këdu ku ye k c k k r i u, täktäk ku ce den. Në än k k ë këne alëu bë yic ri l ku apieth ba rot ca r ku ba tiam në piirdu n j tic.

Atëk lu i ku kä ril c

Nholmääu ku thöo nholm t u othralia aa kä käac atëk lu y nholm. A yeku th l n bin othralia lu i puöu ebën, ku l n bin y i cin mat piir Dimokarathi yic ku kony othralia bë c deen yen k c gam, ku m t keek akut yic ku ye ke kony puön cë rtuur muk cök.

Dh l kuaan ë c kek aa muk nholmääu ku akuma ë k c othralia. Kek dh l kä aa kik:

- ath k ye raan ebën theek ka thöo nholm.
- nholmääu ye raan puöl bë jam.
- nholmääu ye raan puöl bë kuat ke deen wic theek ku akuma këc mat ke y th.
- nholmääu ye raan puöl bë rot kek kuat akut deen cë l c.
- muk nhial akuma ë k c bärلمان yic ku mäac ë lö .
- thöo ë nholm ë lö yic
- thöo ë nholm diäär ku röör
- thöo ë nholm t n lu y
- d r
- c adaidai c in yen raan d it k ye raan dä gam ke duc de ku thek ku r k c yiic rin raan nyin.

Thöö de nhom ku cîn ti l

Yin an yic bê k c k k yi theek, ku kâkun wic keek aa dhil gâm yîin cêmên k c k k. Cëman ye yî rî u apieth ba k c k k rî u aya, k c ë ke dhiëc ë Australia ka k c ye abaköök cëmandu.

Lö gëlgël-atëkthok ë akuma pan othralia ku akumaa kor yic, a cîn raan lëu bê kuöc looi ërin ë diëtde tëdä loi d lde thok, tëdä w t ye yen raan thändä, tëdä w t loi kuande thok, tëdä të rëer yen thin ë manyde thok, tëdä ë w t li c yen, tëdä ë w t yianhde ku thi thde, tëdä w t ci yen bäl, tëdä käken cë l c ë piëerde yic. ku kënë acë kâ k k mat thin, kâ n yîic; Lu i, piöc, técie , ku c ë budha ku konykony, cëmên, akim, ku b ku panadëk. Röör ku diäär aa thö nhîim ë ganunic ku kâ k k ebën.

Australia an ic c yin jam ë nhomlääu de jam ku Aliu ë ganunic, ba raan dä rac guöp tëdä ba lat, tëdä ba raan dä riäac tëdä k c juëc w t ye kek kuat loi thok, tëdä al ë mu c ku ti k ku tänden ë thië denic, tëdä ë w t 'e liëc tëdä w t ë yiannhden ku thi dhden.

Akuma de Australia ala aju r benë akutnhom c k cë në d r, ee aju r ë kâ pieth ke ce de Ath -ral-iyä tääu tue cëmen ci lueel tuee , atheek kaam ë k c ku pi de röt k m k c ë ke b në än peei n ce peei. Acë juiir bê kâ ye k c c k til röt ya ti : Ku ye kënë e röt looi ë ka ka diäk kè:

- Por jek de Akutnhom wundun;
- M t de röt ku lu i ëtök wek munadhämat ke baai ëb n
- Malumat yithtratijiya bê lëk k c kedhie, n ic kööl de mi t de pi u ku d r ë ya p i nin 21 pen de diäk ë ruön thok ebën.

Na wic ba k k yök, ke yî c l:

Harmony Day	1800 331 100
Funded community projects	1800 782 002
Living in Harmony Webthait	www.harmony.gov.au

Mäktam ë Yith ë Raan othralia a mac ganuun ë Commonwealth k c t k yith, ku j i Atëk ë thok, ku atëk thok al ganunic tënë k c ë baai, ku kâ ken peei yîic.

Australian Human Rights Commission	1300 369 711
TTY (K c ril pi d n ku jämd n yic)	1800 620 241
Webthait (Gut lëk thok k k ce Nyi lith)	www.hreoc.gov.au

Jar im ë k c n k

Jariima aye teetic l n ye yen kuöc wël ku lu i kërac ë ganun dho k u, ku bê raan c l atëm awuöc. Raan ebën r r Australia adhil ganuun Australia theek. Nawic malumat juëc

al ẽ jar im ku awuöc ku kẽ ye bolinh Australia looi, ke yĩ l ẽ website yic:

www.apmab.gov.au/pubs/PoliceGuide.html (t thĩn ẽ thu k ka 8).

Na n jariima ca tĩ , tẽdã n malumat lẽu bĩ yĩn bolĩth kony, bẽ jariim d kic, ke yĩ yup:

Crime Stoppers

1800 333 000

Lu i kãk ẽ ci cẽmẽn th k ẽ yiath at thĩn ẽ ganuun Australia yiic. Cẽmẽn j l th , lөө ẽ b ibaaiicku B il lthook aa kãk ẽ ci pẽen, cẽmẽn ẽ cu l ẽ nyĩr ku dhãk, ku ari r ẽ nhom tẽnẽ k c ciẽ baai ka k c macthok.

Ari r Wãlã T ẽ Baai

Ari r ẽ nhom t n raan dã awuöc tenẽ ganun Australia ku aye tĩ ku muk nhom apath. Kẽn an ic ari r ẽ nhom wãlã t baai k c ciẽ paan tøk ku k c cẽ rõt thiaak, ku acẽ cãk ẽ rin c l “Arie r nhom Baai” tẽdã (Domestic Violence). Ari r nhom baai ee kër c ye raan lu i raan dã, bẽ raan wẽn tããu ẽ ri c yic, cièt bẽ luc, ku cièt bẽ kap ẽ ri l, ku cop wei bẽ rëer erot tẽdã ke t u ẽ piĩr r c cinic wëeu ku mieth.

Violence Against Women (Telepun ẽ ku ny thãã thok ebẽn)

1800 200 526

Violence Against Women Webthait

(Gut lëk thok k k ce tho Nyĩ lĩth)

www.australiasaysno.gov.au

Alice Springs – Domestic and Personal Violence Protection Unit

Alice Springs Police Station

Parsons St

ALICE SPRINGS NT 0870

Tel: **8951 8859**

NT - Domestic and Personal Violence Protection Unit

Nightcliff Police Station

Cnr Phoenix & Parvonía Pl

NIGHTCLIFF NT 0810

Tel: **8948 0110**

Domestic Violence Counselling Service

8945 6200

Domestic Violence Legal Service

NT Legal Aid Commission

6th Floor, 19-11 Cavenagh St

DARWIN NT 0800

Tel: **8999 3000**

Men's Line Australia (24 Hour Line)

1300 789 978

Men's Line Australia website

www.menslineaus.org.au

Yĩn alẽu ba kajuẽc yiök al ẽ run cẽ gam, tẽ j m yĩn kek akiĩm, tẽdã ayi da ẽ bal na ic pial ẽguöp, ayi da gui r kã macthok, tẽdã al ẽ manãdhãmat cẽ g t piiny t n:

Yith ë Mith

othralia ee yith ë mith muk nhïim ap y ku kën a lëu bë wäac kek t ye mith muök thin ce cee k k yiic. Kä cï lö ë othralia ye wïc aa th ny ye meth thany thiëek yic ka këc dït ku uöt ye nyir oot. Aya, lö othralia a ce k c puöl bik mith ya tu c b y k k yiic bë keek la thiaak thin ke këc dït wälä bë keek la oot wälä bë raan d d kë cït kën la looi. A le aguirguir t u lëu bik kä cït kākā ya wïc cök.

Mith aa ye lö tiit k th bë ke cï näk, ku cë k c t c ke keek, ku cë ke l t, ku cë ke kuc looi, baai wälä panabun, ku keek aa dhil muk nhïim apath. Wëët ye meth w t dhël a ucui a ye lö pëen ku na ca meth r r, ka yin cë lö dho k u. Mith aa ce yup a ucui panabun.

Na ye meth r r wëët yic baai wälä na c kal n këc ye r r ku wëët ye yeen w t ee wëët lëu bë ye r r, ka k c lui al Muöök ë Mith aa lëu bik ke cin mat muöök ë manha rin ku bë meth cï rär. Na ye y k cït yï wälä raan d d ic ka lëu bë r r rin wëët, ka lëu ba apuruuk yuöp wälä k c lon ë muöök ë mith.

Muöök ë Meth

Child Abuse Prevention Service (CAPS) **1800 688 009**
(Telepun riääk yupyup path thää thok ebën)

CAPS website www.childabuseprevention.com.au

Thië thäny meth ka koor

International Social Service (ISS) **1300 657 843**
Australian Branch

ISS website www.iss.org.au

Pial ë kä ë dhiëth ë m nhnya ku yi th ke

uöt ye mith nyir oot wälä kë d d lëu bë looi bi kä ë dhiëth ë m nhnya waar ku a ce kën loi rin bë m nhnya guöp pial a cï lö othralia ye gam. Aya, na tu c m nhnya pan d d bi yeen la oot thin wälä guir w t cök kek raan bë ye looi, ka yin u t yï cë lö ë othralia dho k u. Diäär ku nyir cë b n othralia aa lëu bik la kä jöör al pial den rin uöt. A loiloi cë ke guir bë ke ya kony.

NT Women's InfoNet **1800 813 631**

Ku th

Të wïc yin ba thurumbil kuaath Australia, ke yin adhil ka na ruktha ë ku th, ku thurumbil ba kuaath acë dhi l gät piny tënë akuma. Na wïc malumat ë ruktha ku të ye thurumbil gät piny thin, ke yï kuen Aba 1, ye ö ba looi ë nyinic të cï n ëët?

Të cī yin löö /ganuun ë cāth ku ku th thek yiic, ku l r thīn ba ke dho k th, ke yin acam akaram dīt ap i, Ruktha dun ë ku th alëu bë nyaai yicin tēdā ke yī m c. Jam mabaal yic ka raan kuēth a ye lö pēen, kekadā a lëu ba jam mabaal yic t cīn mabaal ye muk yī cin.

A le wīin ye k c rōt duōōt piny ë thurumbilic – Seatbelts, ë thurumbilic k c dīt, mith kor ku mith cē nyu k wuōr aa ye duōōt piny. Kēnē ee keek kony tē deeny thurumbil yenhom. Acī ganun lueel ēlā, kuat ë raan t thurumbi ldu yic adhīl yic adhīl rot duōōt piny ku manh thīn koor, adhīl tāāu adianyde yic ku duut ë piny, ku na ca luui ādīth, ke yin adhīl bolīth l k ë nyinic.

Ee rot lëu n k k yiic ba wīin ye meth mac piny thurumbil yic dheen. Na wic ba t lëu bīn wīin la dheen ic ka yī tuum yī thok kek:

Kidsafe NT

8985 1085

**Help in languages
other than English**

131 450

Website

www.kidsafe.com.au

Ganuun aa cē ku th dīt ye thurumbil y ap i pēen, kat cīn thok akeu ku dē ē m u, aa cē pēen ap i dīt. M n cē pu l bë rēer yī guōp a t kic, ku a loi thok k m b ibaaiic wālā B il lthook ku ruktha ë ku th muk thu k. Ku th de thurumbil ke yī cē dek ē m u acie lö ye wic. Na wic malumat k k, ke yī yuōp:

**Alcohol and Drug Information
Service**

1800 131 350

Webthait

www.alcohol.gov.au

Māth Tap ku dēkdēk ë M u ku wal rac

Löö juēc aacē kek juir nē wēt de dēkdēk (dē) ku mu ke wal rac (*dērāg*). Dhu de lö de wal k th alëu bī raan c l a **ram ap i**. Löö mac dēkdēk ë wal ra nē Australia at k yiic, an löö ye k c math ë dērāg kuum ku löö ye k c dērāg aac, tekē piny, ka kuēl kē baai (tā āriib) kuum.

Māth ë tap a cē pēen ë ān juēc yiic Australia, ān n yiic mākaab akuma, b i akim ku ān ë lu i. Māth ë ān yiic ku ān ë c (Shopping centres) acīi Wilayat juāac kek Manathik pēen. ān aa t , ku acin kīn ke nyu th.

Awuōc tēnē raan ë dukan bë tap aac tēnē raan koor (kēc ruōnke et 18 ë dietdeic). G m ë tap tēnē raan koor aci Wilayat juēc kek Manathik pēen.

Dēkdēk ë m u, aye ganun puōl Australia, ku ala ānke ku kaam ye ye dek thīn. Yen awuōc bë ganun teem t u, ku aac ë m u tēnē raan koor kēc run ka18 dōōt ë diētdeic. Yen ee t m kōu ganun aya tēnē raan koor bë m u dēk. Acē puōl bë dēk tēden dā cēmēn, panden.

Dēkdēk ë m u acē pēen aya ān k k ye jā ke rēer thīn yiic.

Tände Piny

Tände piny lawic ku tiët kä cë cak pinyhom, aa kä lagöi tënë Australians. Yen acie ganun ba anyu n cuat piny ëpath ku ok piny tädä ke yi cuat käk ë piny ookic wei ë bärac u acin gäm ca thiëc tënë k c akuma, kënë awuöc. L i cë dhiëth, cë cak, ku rec, ku ac m cit rec, ku noon, aa ye ganun tiit. Duk la yiäp, ku duk la m i, ku du kuat ë w l cë cil kuööt yiic, tädä, ke yi kuut ac m ë rec, yiic ke yi këc ka thiëc, ba ic l n bi yi puöl ba ke lööm. D t ba mat thïn, ala ganuun ë jam ë gän ci Baai Pëen ([National Parks](#)) bë ke ci r c.

Awu u

Ala ganuun cë tääu, bik Australian ya tiit bë ke ci ye k k nhiim awu u dit tet. Ganun kä aa t k yiic tënë Wilayat kek Manathik, ku tē cit tăn t ë änka thïn, yekë rän ë c, än ë cirkat, aye kë än cie . È jamic ebën, k c cie akeu nhom ë änkä yiic, aa on ërot looi arak tøk ku diäk guun, ku na ye yic b r ke latue , bë wu u dit tet rot aa looi, tädä ke ye loi rot wak u ka na yic bik g ny tënë majeleth mä äli, ku tënë akuma ë Wilaya kek Manathik, ku k c manthika tiit tände piny, tädä ke g ny tënë bolith.

Läi

Australia an ganuum ë läi tiit bë ke ci näk ku cë p lke wei bik thou. Nä de läi röt ötk u aye lö pëen. K c ë läi ku di t kuöc looi, aa lëu be ke cam akaram dit tädä ke m c keek. Ala ganuun mä äli ë jam etë bi läi mac thïn baai. Läi baai cëmën ë j k aa lëu bë ke gät piny al majeleth mä äli. Ti jö al akuma t ë [White Pages](#) athör talapuun yic.

Na kuany län baai, ka dhil muk apath gut miith bë ya cam ku guiër bin yeen ya guiiir bë rëer la läkläk. Län baai juäc aa wic tuöm ye k mk m yic ku wic döc t n akim läi t ci kek tuaany wälä t ci t tøk ke yök. Rucruc ë läi baai and r k den bë ke muk nhiim ee kë ye looi othralia and raan cë län baai kuany yen ye looi. Akim läi thiäak ke yiin a bi b n l k k k wälä t n Agui r Nyan aknhom Nääk ë Läi Pëen - AN NLP (**Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals - RSPCA**).

Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals (RSPCA)

8984 3795

RSPCA e-mail

DarwinRSPCA@bigpond.com

RSPCA Webthait

www.rspca.org.au

Rämdu ku Jamdu ke K c

Tè r m yin ke raan kuc wek röt, ke wek aa lëu bäk wecin d m, ciindun ë cuëc ku ciinden ë cuëc. Yen ee të ye Australians röt miäath thin. Na k c kä ka yiök, ke wek aa cë wethook cim tëdä we ma wek th, të kuc wek röt.

K c juëc tënë Australians, aa k c jam ke keek döt nyiin, ërin bik kë luelkä pi apath, ku aa ye Australians ti , ke ye ath k bik raan jam ke keek döt nyin. Ku kënë, aye k c k k ti , ke cit dhääl ë guöp, cinic ath k.

Na rämkä wek ë raan kuc wek röt Australia, ka ci lëu ba thiëc kä la ruathruath, ërin Australians, aa cie gup la lä , të thiëc yin keek ë run ë thiëth, thiëek, mith ku wëü .

Na këc raan pu c wek ic yi l ek rinken tue , tëdä ci wic ba c l ë rin manyde thok, tëdä mi rke, (cëmën, alëu ba c l: Mr wong, Ms Smith, Mrs. Brown, Dr. lee). Tënë lu i, kamkun wek pamäthku, Australians, aa röt c l ë rinken tue .

Jam ath k

Australians aa jam yin ath k (**please**) të ne yen kë thiëc ku të ne yen kë wickä ba kony, ku aa jam: "yin aca leec," (**thank you**) të ne yin kä ca gäm keek. Na k c luel: 'yin ath k' (Please) tëdä ci luel: yin: 'yin ath k "please" tëdä ci luel yin aca leec "thank you", ka lëu bë yi ic l n cïn yin guöp ath k.

Australians aa jam: "**palpiny tënë n**" (**excuse me**) të ne yen kë wickä bik pi tënë yiin, ku aa jam: "**kawuöc**" (**sorry**) te' ci' kek wuöc. Australians aa jam aya: "pal ë n excuse me or pardon me) të ji r kek, ke r r kek pamäthken, tëdä të rëer kek pan ë raan dä.

Ye them akölaköl ba ya b n am tm t yiic ë kaam cë lueelic ku än k k ci yi th n thin. Na ic rot ciët yi bë gääu, ke them ba raan wën l k bë ic. Kënë ee w t lagöi ap i dīt ë thönthön ë lu i yic, duk yi bë ku n k u wëü ci yin ke gääu, tëdä ke yi bë ku n awuöc ci yin gääu, ke yi k c l k. Raan ye ti , ke ye gääu akölaköl, aye lueel ka lueeth, acie raan la kë th yeguöp.

Na th n waragä athön cë g t, t k ke yin ayök kitkä "RSVP" kek aköl ë g t ye. Kën w tdeic raan ci th n awic bë ic l n bi yin b n tëdä ci bë b n. Kë cit kënic, ee ya ath k ba dhuök thok akölden ë g t yeen.

Australians juëc aa kewum thu ny ë manadil yiic tëdä waragä ë thuönyic, ku acie dhëlkëc. Ku ee yeen lan uöt aya. K c juëc aa yekä lueel athi idu "bless you" të tiim yin – w t kën acë thiääk kek yiëeth thek.

Ee këpu th lagöi ba ic l n nadë kä k k ye ke looi, aa cie w t cïn kek yiic ath k, ëröt, keek kä cit ö; rel ë röl dīt tet ë jä ic, ku piik bi yin k c piëek abei k c jä hin ebënic, ku laac ku pee; labith piiny ëpath, kuat të ca yiök, të cinic bakäna peei tëdä të cinic bakäna ë jä ebën.

Kuat al th ye cie

Australia an ic akutnhom kuötic. Al thken yekë ruök, keek aa ci den kuötic gu nyu th. K c juëc aa yekë nhiaar bik ruk al th thii pu l yiic, ke päl gup piny, tädä ke ruk al th ë dhëe të ne yen këloi akutnhom ë baai, tädä ke ruk al th ë r m kek etë ci aliir rot waar thin. K c juëc aya, ayekë l c bik ruk al th ë ci den lëu bik. Apaköök juëc pu c b n aya ayekë l c bik ruk al thken ë ci den të n n munaathaba looi rot.

Ala ganun thiï ë jam ë ruk al th, ala al th ye wic bë keek ruök ë än ë lu ic ku maktäab yiic. Cëmën, w r ril c l 'boot' ku ge ril k c kony, aa ye ruök ë cirkat yiic, bolith ku jiec ku k c k k lui loloi ë c aa ruk al th thö .

Nawaadi ku masaari ku thinëma ku än k k, aa wic k c t thin bik i c aruk al th lawic, w r lacök ku aa cie thapinyja.

Yin lëu ba al th k k yök ke wäac ke ce du ku bë yin rac pi u. Cimen diäär k k aaye al th ë ke c k ti c gup ce . Du ne ke bë th ce ë paandu n wään bi yin thin. Në Ath -ral-iya ët n na c k tik al thy c wudi, ka ci lëu ba lueel ë cin pi u ka wic bë röör dhoom

Wël juëc ye Australians lueel ë jamdenic

Wël juëc ye Australians lueel aa lëu bik aa ë k c er tënë apaköök pu c b n Australia. Yin alëu ba thiëc të ne yen w t k c deetic. Cëmën wël ye Australian lac lueel aa kik:

- **“Luëth adu du kek yiin” (Bring a plate)**, të ci yin c l ë mi t ë puöth akutnhom baai yic, w tde yic: “b i ë mi th/cäm ba b n r m kek ë k c k k”.
- **BYO** – w tde yic, “b i këdun dek kek yiin- ye m u tädä pi u a iir tädä pi u thuac k th”. än k k ë cäm aa ye lueel ka BYO. Yin alëu ba gëdhändun ë m u lu th kek yiin, na cie kaya, ka na kë cë guiir bë kubaai ë dëk ya l k yiic wën th r, këne ac l “Corkage.”
- **Niëndhorou karou** – Fortnight- yen aye Australians juëc wëeu ken ë lu i d m thin.

6. B i ë n i n

Ri m ë Pan peei ku Pan Nhal

Jiër ë öt wälä aba öt a ye lac looi dhël ë ku ny k c agui r c l egen raan le kony t dä ka lëu ba gua jiiir t n raan le öt wälä aba öt. ööt jiiir yiic wei aa ye caal Athörëthokcëpi (newspapers) yic Kööl uan ku Kööldhorou aba c l 'To let' yic ku aba c l 'Accommodation vacant' yic. Aya, a lëu ba la mäktam k c agui r c l egen yic ku thiëc keek l n le yen l i n h ööt lääu t u ke keek. Yö ë öt baai othralia a lëu bë yic ri l ku wëü ë jiër aa lëu bik juëc.

Baai othralia, w t cë mat kam raan jiiir ku raan le öt apath bë gätpiny ku wël amat ke nhiim muk apath be le kë wäac ke kony k c cë mat. 'Jiir' ('lease') wälä 'amat jiiir aniin' ('residential tenancy agreement') ee w t amat aniin cë gätpiny kam raan jiiir ku raan le baai ku a ye lac gätpiny kaam p i ka 6 wälä p i ka 12, kekädä na cë p i thök t dä ka wic ba jäl ke këc thök ka lëu ba b n jam yic kek raan le baai wälä kek egen deen cë kuany ku jal thany. Yin a le ri l ba jiiir ba dhuökpiny t c i p i thök.

A le wëü ye c l yiin t dho yin amat jiiir k u ba jäl p i këc thök, ka yeen duk jiiir le p y juäac thany t yin ye yök yi cë bë rëer p y juäac. **Duk jiiir thany t këc yin aniin caath ku wël amat t u athör jiiir yic, rin ye lö yi mac cök t cin ye thäap th nyth ny.** Na wic lëk k k, ka yi ti *Yith ku loloi k c cë jiiir (Tenants' rights and responsibilities)* piiny t n.

T p c jiiir g l ka yin bë c l wëü ë p y ba ke cuatpiny yi këc gua köök baai ku j l wëü atit c l bon. Atit aa wëü thö ke wëü jiiir p y yic ye cuatpiny t n raan baai. Raan baai wälä egen a bä atiët du dhi l gäm Mäac Atit Jiir B y (Residential Tenancies Bond Authority).

Kaam këc yin gua köök öt, nyin rëer öt thin a ye gätpiny athör c l 'Athör Lu l öt' ('condition report') yic ku yiin wek raan baai wälä egen aa wek ye thi . Athör a we kony bäk cik teer t le yen kë wäac öt kööl köök yin rin yen kuat kë cë wäac wenth r gätpiny. Kööl köök yin bey öt/aba öt, bon du a ye dhuök yiin t cin aniin nyä piny ka la calcal ku cin kë ca rac thin.

T kdä ka yin a raan töö k c lëu bë ke kony wëü jiiir ë pen tue ye raan baai wälä c l yi këc gua köök öt ku wëü atit. T kdä aya ka yiin töö k c ye **kony aba wëü jiiir**. Lëk al konykoony ë wëü a t u [Centrelink](#).

Yith ë Mëriööp ku Käkken lëukä bik ke Looi

Na wic maluamat al ë yi thku ku kä ba looi t e ci yin ri p Pan peei, ke yi yup:

c ë öt ku Pan nhial

B i p iiny ku b i nhial aa ye aac wei, ku aa ye gät ë athörëthokcëpi yic ku aa lëu bë ke caal int net yic aya. Akutnhom ë b i Riap yiic wei, c l 'Real Estate Agent' aa n waragä n ic b i ye aac wei, aa lëu bik yin gam athör n ic b i c wei ëpath ke cin wëü cuat ëpiny. Na wic ba rot c baai Australia, ku k c ka ööc ë baai Australia, ka Ku ny Akuma othralia T n K c G l c Baai a lëu bë yiëk yiin.

Na wic ba wëü deen, b i yin ke öt y c, ke yi jam ke b , akutnhom ë b i buth tädä ke yi jam ke mäktäab k k ë wëü . Të wic yin ba baai c Australia, ke yin adhil mu ämi b i tädä (conveyancer) ku bë t l ooi yin lu i thin b n deet ku guiir waragääk ë lu i. Ab n bëric, duk agit k thanyic t ë k ëc yin löö c ë g t deet yiic.

B i Akuma

Na ye d m Centrelink tädä ye raan lik wëü ap i, ke yin alëu ba athöör gät öt, bë yi mu c pan Akuma ba ri pic. Kaam ë tiët ë b i Akuma at kic al t ë wic b i yin ri p thin, ku akuën k ckun macdu thok ku kaam wic b i yin cie baai. Na wic malumat juëc al ë b i akuma, ke yi yup:

Territory Housing

8999 8427

Casuarina

Ethos House Trower Rd
CASUARINA NT 0810
Tel: **8922 5526**

Darwin

Construction House
Cnr Mitchell & Briggs Streets
DARWIN NT 0800
Tel: **8999 8814**

Alice Springs

Housing & Local Government Building
Cnr Leichardt & Gregory Terrace
ALICE SPRINGS NT 0870
Tel: **8951 5344**

Palmerston

Highway House
Chung Wah Terrace
PALMERSTON NT 0830
Tel: **8999 4602**

Katherine
NT Government Centre
First St
KATHERINE NT 0850
Tel: **8973 8536**

Tennant Creek
Government Building
Peko Rd
TENNANT CREEK NT 0860
Tel: **8962 4565**

Nhulunbuy
Shop 2 Arnhem House
Endeavour Square Arnhem Rd
NHULUNBUY NT 0880
Tel: **8987 0534**

Konykony ye K c cie Baai wic

Na ye mēriöp tēdā ye yin n baai, ka la konykony ye ke wic bik b n baai. Them ba keek l k ke yī kēc gu köök baai ē nin lik diäk.

Ke yī oot ke yī kēn warga de jur ē baai yic, apieth ba konykony cē keek gāt thin k deetic ku nin bī ke r r thin nyic. Nē ān k k, k c k k ayee warga biī kāraba ya l r paand n nē run ka 3 thaany ku aacii bē c ap i nē ye paan nē yic. Apath ba wēl amat deet ka yī gua thany kek k c ē lu y wälā kuat amat ē loiloi ē baai.

Kārba, Pu r ku Piu

[Power and Water](#) 1800 245 092

Emergencies 1800 245 090

[Origin Energy](#) www.originenergy.com.au

Natural Gas 13 2461

LP Gas 13 2462

Gas Appliance Repairs & Installation 13 2774

[Power and Water](#) 1800 245 092

www.powerwater.com.au

Talapun

Cirkat ē talapunat, n ic cirkat cī akuma döoc, cēmēn ē [Telstra](#), acē gāt piny ē [Yellow Pages](#) athör talapuunic yic, cē gāt ē 'Mobile telephones' cök, ku 'Accessories' ku 'Telephones – long distance'.

Konykony k k ē kākā yiic, aa wic ē wēü bī ke nu t kek ē baai. Yin ath k, thiēc raan konykony gam, ke yī kēc agitden thanyic. Aa bē yin ya tuoc biil akölköl, ku nyothkā wēü cī ku nyden nyaai. Aa lēu ba ke yuöp, tē kēc yin wēü wic, cuat piny aköl wic keek, tēdā ku

nhiar ba biil thii ciek yiic, bik ya b n akolaköl, tene biil bei e b n e p i thok eben. Talapuun ye yuöp e b i k k yiic, aa leu be weeu juéc nyaai ku weeu aa leu bik kenhim mat. Apath ba talapuun ye yuöp a eer ya muk nhim apath tedä ke yi c pre-paid kard (t e newsagents yic) bi yin yup a eer.

K c juéc ap i Australia aa n telepuun cäth, kekäda , **telepuun cäth aa weeu juäac miit k c cin**. Yupyup a ye them yuul ku mocmooc t yup yin mabaal gut yupuup b y k k othralia ku yupyup a eer. **Dhil ti apath ba weeu ku ganuun t thin ka ic, ke yi kec yinhom gu tak ba telepun cäth c.**

Telecommunication Industry Ombudsman acë athör n yiic yith g t e l gëlidhi ku aa cë waar yiic e thu k kuöt yiic tene raan n kacken looi. Na wic ba kä juéc ic, ka yi nem webthait wälä tu m yi thok kek:

Telecommunications Industry Ombudsman

1800 062 058

Webthait

www.tio.com.au/publications/FactSheets.htm

7. Lu i

Yiäp ë lu i

A lëu bë yic ri l t n raan wic lu y othralia. T lëu bë k c pu c b n othralia lu y lac yök thïn a kääc lon ë wëëu baai othralia c l ekonomi, i c ë raan, lon wic raan ku k ä k k lëu bik raan gël bë ci lui n k k yiic.

Athörthokcëb n nin yiic ee loiloi t u caal, ku loiloi juääc aa ye caal Aköldhëtem. Loiloi t u aa ye yök int net nyin aya. Ku a le akuut k k k c wi c lu i, akuut k ä aa cë gät piny [Yellow Pages](#) Telepun Nyuuth yic ku 'Internet Employment boards'.

Kuat k c cië Australia aa lëu bë kerin g t kek ë **Centrelink ku Agui r k c k c wi c loiloi** bë ke kony ë yiäp ë lu i. Te ci yin yirin g t, ke yiin atooc tënë Akutnhom lu i, n yiic k c peei, akutnhom ë baai ku mamädhamat akuma, cë thany kek akuma othralia, bik k c ya kony ë yiäp ë lu i. **Job Network**.

Cit ëmën ye yin raan pu c b n, yen ee piath akölaköl, ba jam kek raan ye thiëc ë lu i wälä Pan Lëk al Loiloi Centrelink ba ic apath l n adë, dh l wic yin ke lu i, aa dh l lacök, ku na ne kën yi jöör thiëc ëthokic ke l k k c.

T ye y k Centrelink

Job Search Information Line 13 6268

Ku ny dhël thok k k ce Nyi lïth 13 1202

Raan Nyin [n Mäktab](#)

Lëk ë thok k k yiic [Ku ny ë Centrelink - ok aa jam ë thu du.](#)

Webthait www.centrelink.gov.au

Konykony akuthnom Lu i

Ala konykony ë lu i kith ap i t thïn akutnhom ë lu i cök, - aa na yiic:

- **Konykony yiäp lu i** – ku aa t thïn tënë k c cë kerin gät piny al ë Centrelink tädä k c akutnhom ë lu i ak rlooi lac yiäp lu i ë nyinic;
- **Konykony ama ic cë gam** – aa n yiic ku ny latue ye gam ak rlooi, ku ny n ic piöoc ku iëc tē ye luöi thiëcëthok, ku tē bë kek röt nyu th thïn tënë k c loiloi wën yekë th ciët bë ke lac gam lu i.
- **Ku ny ama ic - Piöoc ë yiäp ë lu i (Intensive Support – Job Search Training)** – ana ic ku ny cë wëel thok tënë ak r looi cë piöc, na ic ajuëk bë ke pi cden ë yiäp ë lu i juakic, ku juakkä dh l ë yiäp ë lu i yiic (Na ic kälöi kuny al ë redhiöme

ë lu i ku athör ë yiäp lu i).

- **Ku ny ama ic -ee ku ny cë danic (Intensive Support – customised assistance)**
Ak r looi cë piöc juak ë kuny aberic, ku ye them bë käk ë lu i pëen tënë ak r looi nyaai, ku juak ri lden wic kek lu i yic;
- **Barnamic ë Macaria ë Tujaara Juakic bik Latue ke Konykony Ama i {New Enterprise Incentive Scheme (NEIS)}** – ee barnamic ë k c cïn nhiim lu i ku ny, bik luui ë tujaara ku ku nyuth keek mäac ë tujära. Raan cë rot mat thïn, ee ku ny yiök thïn, n ic piöc tënë k c lui ë tujära thiin koor, ku ku ny ë wëeu ku lëk ë ruöön tue g l lu i rot. ku koor ku ku ny ë wëeu ku lëk, ë ruöön tue g l kek lu i.
- **Ku ny Ariöp Athëm tënë Australian Residents Cëpi c Wëeral tui (Assessment Fee Subsidy for Overseas Trained Australian Residents)** ee kony ë wëeu athëm.

Ee w t lagöi ba muk nhom apath l n adë gäat ë rin yetök tënë Akutnhom Nuëetlu i (Job Network provider) acie yen ë dhaman bë yin c l ayiök lu i. Yin adhil rot yiëk kaam ba dh lkun yiäp ë lu i juak yiic.

Ak r looi wic ë lu i ebën, aa lëu bik kä ken wickä looi **mäktäab Akutnhom ë lu ic** ëpath ke cïn wëeu cu tkä piny al ë. **Mäktäab akutnhom lu i an ic konykony ë talapun ku makanat, ë thuur, ku makanat ë fax ku computer (n ic Interntic aya).** Na wic malumat juëc ë konykony, ke yï yup:

Job Seeker Hotline

13 6268

Job Network Webthait

www.jobnetwork.gov.au

Aye Centrelink them, bë k cken n cädat ic lu i al a eer ku ny, bë cädatken gam, ku ee k c nyuöth konykony ë lu i t thïn tëthi k akeu nhom.

Mäktäab ë Centrelink aa t g th t ë ruöp yiic ebën, ku marakëth t a eer ë kal dīt k th. **Mäktäab ken aa cë g t ë 'Centrelink' yic ku White Pages talapun directory yic, ku webthait Centrelink.**

Lëk K k

Piöc ë loiloi othralia

13 3873

Webthait

www.australianapprenticeships.gov.au

Workplace Webthait

www.workplace.gov.au

Australian Jobsearch Webthait

www.jobsearch.gov.au

Skilled Migrant Job Seeker Webthait

<https://skilledmigrant.gov.au>

Jobguide Webthait

www.jobguide.deewr.gov.au

Cädat ë lu i ye looi k c c'in

Ee w t path bë l k yiin, ba cädatkun tue c l agam, ërin ba kuëerdun bi yin ke lu i yioök c k piny, ba luui ë londun th r ca ka pi c yic.

Cädat ë lu i

Na n cäda ke lu i në än cit ändatha, buth ë bäi, lu i ë wëeth, lon de käraba, ke yin bë nyuth të lëu bin cädaa ku l r thin bë keek gam në Australia. Na cë ë N rthen T rr tori (Northern Territory), ke yic l:

Overseas Qualifications Unit

Office of Multicultural Affairs

NT House, Level 11

22 Mitchell Street

DARWIN NT 0800

Tel: 8999 3891

[Trades Recognition Australia](#)

GPO Box 9879

MELBOURNE VIC 3001

Tel: 1300 360 992 or (03) 9954 2537

Fax: (03) 9954 2588

Na wic ba thiëc al a eer, ke yic yup:

Trades Recognition Australia

GPO Box 9879

CANBERRA ACT 2601

Tel: + 612 6121 7456

Fax: + 612 6121 7768

E-mail: traenquiries@dewr.gov.au

Webthait: www.workplace.gov.au/tra

Cädaat Kibira Jamaaia

Na le t ca l c yic puou bin wic lu y thin, ka yic tuum yic thok kek aguir ë g tpiny, waraak wälä kuat aguir cë gätpiny webthait ë Lëk al G mg m ë Tëet othralia.

Aguir ë b y kor c l OQU ee abaköök kony bik waraak t t den c l a gam yök. Rin ba k k ic al ye w t kën, nem

Skills Recognition website

www.immi.gov.au/asri/os-qual-units.htm

Australian Education International-National Office of Overseas Skills Recognition (AEI-NOOSR) ee malumat etë bi cädat akadimia thändä gam thin të cii yin thök e mar äla

thanwiya. Akööl k k, k c n cädat mähënia, ku aa na jinthi Australia, tädä lek cädat thändä, ka mu c den ë wëü, bi kek piöcden a eer thääp thok, ku barnamic kën ac I Brigding for Overseas. Trained Professionals loan scheme (BOTPLS). Deen kä aa ye gam, bi wëü ë k rthat cuat piny, ku bik piöcden cik pi c a eer cuöotic, ërin bik kä wic ë lu i denic dööt Australia na wic malumat juëc, ke yi I r täd Maktam de:

AEI-NOOSR Hotline

1300 363 079

AEI-NOOSR website

aei.gov.au/AEI/QualificationsRecognition

Det: Manha k w t deet t n OQU ka yi këc yi thok gua tuöm kek AEI-NOOSR, OQU a bi tu c t n keek t wic yeen keya.

T kdä ka k c cë pi c tët muk anyuth ë döc othralia wälä anyuth m t othralia aa lëu bë kony wëü bik ku n den cu t rin anyuöoth keen ë tët jal gam othralia.

FEE-HELP

1800 020 108

Going to Uni website

www.goingtouni.gov.au

Aguir c I ASDOT ee k c kony wëü rin raan anyuöoth keen ke b ke yeen a eer c I a c th ku gam keek t ye anyuuth t u k m anyuuth cë I c bei rin agui r.

ASDOT Hotline

1300 363 079

ASDOT website

aei.gov.au/AEI/QualificationsRecognitionInformation/Asdot

Na këc anyuöoth ku g t ë tho I gëlidhi, ka dhil waaric ë tho I gëlidhi, ti Aba 2, ku ny tho I gëlidhi.

Ganuun ë Lu i

K c lu y othralia aa le yith t nlu y ku aa le löö othralia ku löö b y kor othralia ke tiit k th. Löö kä kek aa kä cit wëü lik cë k waan thook ku t cit t bi t nlu y rëer thïn t n k c lu y nyu th.

Määc T nlu y yen t p th lëu bi yi cök nom thïn majan ku lëk yiin al löö nlu y othralia t n k c k c luöoi ku k c cë luöoi. Määc T nlu y ee am tm t t nlu y d m ku c th keek ku ti I n ci raan k c luöoi i c mat kek raan cë luöoi. Määc T nlu y aa kuat gen u n yic ku keek aa lëu bë k c ke thook tuöm ke keek telepun thok ë dhël ku ny athook.

Na le kä dir yiin al löö ye k c luui t duun lu y ka **Alukluök T nlu y** aa lëu bë kä jör yiin wälä kä ye ti ciët ke cë löö t nlu y othralia dho k th; a lëu bë w t yäth luk yic rin bë lö othralia dhi I kuany cök; ku a lëu bë k c nyin k c lëu bë ke mat w t t u yic yic rin Lö Wël T nlu y 1996 (*Workplace Relations Act 1996*).

Na wïc lëk k k Agui r Wël T nlu y othralia, ka lëu ba telepun lëk t nlu y yup wälä l r webthait akuma othralia yic.

Workplace Ombudsman website	www.wo.gov.au
Ku ny dhël thok k k ce Nyi lith	13 14 50
Workplace Ombudsman Helpline	1300 724 200
Workplace Infoline	1300 363 264
Wageline	1300 363 264
Workplace website	www.workplace.gov.au

A ye Lö C T nlu i lueel alä k c lui aa le yic bik jaai wälä bik m t akut k c lu i yic. Raan k c lu i a ci lëu bë raan lui cop w t ci yen m t akut yic. Na wïc lëk uëen ke yi tuum yi thok kek Agui r Amath ë K c Lu y othralia c I ACTU:

ACTU Helpline	1300 362 223
ACTU Webthait	www.actu.asn.au

Tëdä ke yi yup:

Unions NT First Floor, 38 Woods Street DARWIN NT 0800 Tel: 8941 0001	Northern Territory Working Women's Centre 98 Wood Street DARWIN NT 0800 Tel: 8981 0655
--	--

[Department of Employment and Workplace Relations](#)

RCG Centre
47 Mitchell St
DARWIN NT 0800
Tel: 8936 5000

Ajuër

[Tax File Number \(TFN\) - Namba Ajuër \(NA\)](#) ee nimira mälöp ajuër. Ee nimira lagoi ye gäm dëktöök ë k c ku manädhämat ë mäktäm Ajuër Australia. **Mäktäm Ajuër Australia (ATO)** aa ye wïc käjuëc yiic ebën këcit wëü . L c yirin g t bë yi yiëk nimira mälöp ajuër, të cinic gäü. Dhël thi k k u bi yin nimira malöp ajuër lac yiök thin, të ye yin raan pu c b n Australia, ee dhël Internet. **G tpin y NA (TFN) int net nyin** a t thin ku alui aköl ku w r ë thäü 24 yic, arak dhorou ë niëndhorou yic ebën. Ku kë bë thiëc tënë yiin, ee pasport ku kä cë gät thin, ku tädun cië Australia. E nin thiäär tökic, yin alëu ba TFN du yiök ë thanduk

busta yic. Apath ba namba duun ajuër y t u apath ku duk t u lèu bī ye kual thīn cēmēn kuādha wēēu wālā mabaal yiic.

'Applications' pöorm aa t thīn tēnē [mäktaab ē Centrelink](#) ku alēu ba b i bēi ē website ē ATO yic tēdā ke yup TFN Help line. Kaam ye TFN guiir ee nīn 28 n k.

Tē j k yīn lu i, ke raandun ē lu i, ka thi c yīn TFN Declaration form ba thi ic ba nimira ē TFN du gāt thīn. Na k c ē TFN du gu b i bei, ke raandun ē lu i ka pēn bē wēēu juēc cī ny i, agut tē bī yīn TFN guiir cōk, ba b i.

Na n wēēu kun ē ebēn ē thōk ē ruōōn (Ku thōk ruōōn ku jōk ē ruōōn at kaam akōl nīn 1 Akoldit ku akōl nīn 30 AI thboor.), ke yīn agāt **Income Tax Return** ōt akōl ē nīn 31 bī ē Lal t cīn yen agui r d t cē looi. Ka yī ye raan r r othralia, yīn a m c lö othralia ku yīin a ye wīc ba kuat wēēu ye d m othralia wālā a eer ya nyu th kōōl thiōō yīn pōōm bī yī dhuōk wēēu ab k cē juaar.

Australia an **Goods and Services Tax (GST)** Ajuër ye lōōm ē mīrth k th ku loiloi ku ee ya 10 ē bu tic kajuēc k th. GST aye mat akuēn kē wīc ba c yic. Mīrth k k, ku piōōc, ku konykony ē pial ēguōp, muōōk ē meth, ku pan ye k c tuany bēec thīn, aa ciniic GST

Na luōōi ē tujaara, ke yīn adhil wīc ē Australian Business Number (ABN) bī yīn ya luui kek Australian Taxation Office ku tujäär k k. Na wīc malumat juēc, ke yī yup Australian Taxation Office:

T yē y k Mäktab Ajuër othralia

Telepun ku ny Namba Ajuër	13 2861
Thiēc Thajiir ku Ajuër kã c (A)	13 2866
Telepun Ajuër Raan ku lèk	13 2861
Webthait Mäktab Ajuër	www.ato.gov.au
G tpiny NA Raan Int net Nyin	www.ato.gov.au/individuals

Adōc kuun t u a eer, wēēu ca than piny ku wēēu ye d m

K c cē othralia aa ye juaar rin kuat wēēu yekā yōk nhom ebēn ku k c cē othralia aa dhil wēēu keen yekā d m pinyhom ebēn lueel wara deen ajuër yic. W t yīn raan lēu bē juaar othralia a bī mäktam caath yic. Mäktam Ajuër othralia (ATO) a le lèk, lèk lēu bī kony ba wēl ajuër deet, webthait yic.

ATO a lēu bī l k al wēēu ye d m cīt:

- Wēēu ca than piny ku ōōt ye jiēer yiic wei
- Wēēu ye wēēu kuun ca than piny dhuk cōk

- Tajiir loi a eer
- Dömdöm ë wëëu ë mäac a eer

Na le wëëu lëu bë ke juaar k th ye d m a eer, ka dhil lueel na c kal n cï ke juaar k th t duun d m yin ke thin. Na juar wëëu kuun ke d m a eer k th othralia, ku aa cë ka juaar k th a eer t n d m yin ke thin, ka t kdä yin a lëu bë yï gäm wëëu ab k rin ye w u ku wëëu ke d m a eer. Ajuër kën a le ri n ke baai othralia – ë tho Nyï lïth, creditable taxes.

Yin a dhil wëëu, wëëu cï lëu bë ke juaar k th baai othralia, ca d m a eer lueel. Wëëu ca d m a eer k a aa bë caath t m t wëëu kuun ye d m yic ebën rin bë wëëu lëu bë ke juaar t n yiin i thook

Na ril c th ë wëëu ku yic, ka yin a dhil raan wëëu juër c l a kony yiin wälä c l Mäktam Ajuër othralia a kony yiin.

Wël Ajuër Wëëu A eer ë ATO

www.ato.gov.au/individuals/pathway.asp?pc=001/002/012

8. Dhaman ictëmai

Akuma othralia ee c wut ku ri l baai ku ny nhial dhël ku ny ë k c bik k c cäk ken ku dhël ku ny ë k c mam. Wëëu c l Muöök C (Social security) aa t u ku ee **Centrelink** Yen ke lac gäm k c. **Mäktab Ku ny Baai** ee b y kony.

[än Mäktaab Centrelink](#) ku [än Mäktaab Ku ny Baai](#) aa lëu ba ke yök Athör Labudhuth er Waraakke ku nyuuth telepuun yic.

Dömdöm Centrelink

T ba y k wëëu ë ku ny Centrelink a t u t cīt t rëer Visa du thin ku t duun rëer yin thin, cimën wëëu ye d m t n lu i ku ad c ku. Na c k a raan yi b , ku rëer tädät Australia, ke yin adhil ka tiit ba wëëu j l d m. (ti piiny t n).

Na kuc tho l gëlidhi, ke Centrelink abë yin wiëc agamthok, tē ci gäm kaam ba r m kek Centrelink. Yin alëu ba jam kek Centrelink ë thu du ë talapunic:

Centrelink (Konykony thu k kuötiic)

13 1202

Centrelink Webthait

www.centrelink.gov.au

Yin adhil kën yi nyu th b i, cëmën pasport ku waragääk ë cäth, ëthap ë b n k ä cë g t thin ku tē cie , tē wic yin Centrelink bi d m wëëu . Malumat juëc al k äk raan nyu th aa t thin tē yup yin nimirat t nhial tädä ke yi miit waragä ë yith bei, "[Proving your identity to Centrelink](#)" ë wetbsite Centrelink yic.

Yin adhil ka na nimira 'Tax File Numbe (TFN)' ba kuat wëëu ku ny Centrelink j l d m. Centrelink alëu bi mu c Athör Nämba Ajuër ku j l thi ku cuat t n Mäktab Ajuër othralia.

Kaam bi yin tiit ë wëëu Centrelink

Tädit ë Apaköök pu c b n, aa dhil ka rëer Australia ë run karou ke cin weu juëc ë muöök ku i cpiir ë baai ye kë d m. (Wëëu Dhaman ictëmai), ku aa cin lu i, ku ny ë wal, ku aci'n weu tēnë mith ëpiöc, ku j l aa käjuëc k k ye kë d m. Kä ye kuen ke ye nïn tiët aa nïn ca ke n k othralia ka yi ye abakök Cë m t. Na wic bë yi gäm maac ë raan dīt ku maac aduany, ke yin adhil ka rëer Australia ë ruöön thiäär.

Kaam ë tiët aye puöl

Apaköök cë b n nyinkuanyden ci ke cak ke ye k c, aa lëu bik ci tit ë run karou. Kën Alui kek k c na r rken tädä diäärken ku mi thken na k c ruääi ke keek cë b n ke ye apay ku apaköök, bik b n rëer Australia.

Aya, k c cē thiaak ku mīth r r ke k c othralia ku abaköök cē m t othralia cē run ka 2 n k aa ce c l tīt. T kdä le k k ye päl thīn t n keek.

Dömdöm juääc aa t u t n k c r r othralia ku aa k c cē puöl bik rēer al na n. Dömdöm ē wēeu c l (**special benefit**) ku ny cē wēel thok, aleu bik ya d m ē kaamden l k ē tīt kek thīnic, tē cī piir yīc ri l ap i tēnē yīn, ē w t cī yīn b n a eer tēdun ē cī ku acīn tē kuöny ērot. Dömdöm kēnē at thīn ku a wēeu lik. Niööp duun cī yīn niööp, ba lu i cī yīök tēdä ke yī cī wēeu thök yīcin, acie yen yī c l amu c ē wēeu ē ku ny cē wēel thok. Na ca köök ka yī le Raan bī b n Muk Nhom, ka raan duun bī b n muk nhom a bē c l kuat wēeu cē ke d m yīin. **Wēeu ē dumuk** a lēu ba ke d m thää tiēt t muk yīn meth akōlaköl.

Na muk raan cē m t othralia, ka yīn a lēu bē d m wēeu adumuk ku aa ce wēeu ye tiit ku na ye muk aköl thok ebēn, aya, ka yīn a lēu bē yī d m wēeu adumuk ka yī tīt..

Na ca ya lēr, tēdä , tēdä ka yīn cē guöp la a ääth ku yīn a muk mīth yītök, ka yī cē ya Australian Resident, Yīn alēu bē yī d m allawa tēdä maac (Pension). Yīn alēu bē yī d m maac tē c k yīn rēer a eer Australia ē ruöön 10, tē cī yī gee k u ē Dhaman ictēmai Amat Pinyinhom. G l Nyi th 2009, othralia a cē mat ke baai 22 al muök c .

Wēeu riääk t n apay pu c b n

G l Nyi th 1 2008, apay ēēt othralia Nyi th 1 2008 wälä apay ēēt ka kööl kēn cē wan aa cē mat līnh k c ye d m wēeu riääk thok ku t muk kek kuat pööm tōk pöm kã yīic:

- Atēk 200 – apakat
- Atēk 201 – apay le kã ril keen jör yeen loi thook
- Atēk 202 – apay pinyinhom loi thok
- Atēk 203 – Ku ny raan w r wei, ku
- Atēk 204 – Ti le kē jör yeen

Rin bē yī d m, ka yīn a dhil ya apay muk Centrelink ku yīn a r c wēl al wēeu ala du.

Apay a dhil wēeu cīt kãkã d m nīn ka 7 ke ēēt yen othralia yīic wälä tuum ye thok Centrelink ka ic ye nhom l n bī yen wēeu wīc nīn ka dhreen ke ēēt yen othralia ku cu t pööm nīn ka 14 ke tuum yen ye thok kek Centrelink.

Dömdöm wēeu raan w r wei ee dömdöm yīc tōk raan pu c ku ny bē i c nyuc apath. Wēeu ye d m raan w r kãke wei aa thō kek wēeu ye d m apay wikic pan Centrelink (wēeu thiik k k ye mat thīn cīt wēeu ku ny ji r wälä wēeu wal aa ce kueen).

Wēeu ye yī k k c baai macthok

Na n mīth u t kekor, ka Akuma othralia a yī c l a kuēny k m dömdöm ju c t u **Mäktab Akuny B i** yīc ye kek b i geei k th loiloi ken yīic. Konykoony ē b i t u aa Ariöp

Ajuër Baai, Wëëu pu c dhiëeth, Wëëu Mu k Mith kor, Wëëu muöök ë meth, wëëu manh pu c dhiëeth ku Wëëu Tuöm Mith.

Në kä iic kedhie, yin bë dhil na bidha de rëer tëbär yen ka bi yī yī k ku ny ku an thaa d ye k c cīn bidha ku ny aya. Acīn kam dīt ye k c tīt nē d m de wëëu . Apieth ba dhil nyic lan ku ny ye yīk k c baai aaye kā bīn keek wëëu luui yīn keek juakic, ku ka cī lēu bīn keek pīr kep c. Ku ny ë baai a ye gam t cīt t n wëëu b n baai – na lik wëëu b n baai, ka wëëu ku ny aa loi ke juēc.

Family Assistance Offices (Mäktaab Ku ny Baai) aa t u Centrelink, Medicare, ku Mäktab Ajuër othralia (Australian Taxation Officees). Na wīc lēk uēen al dōmdōm ku ny baai wälä wīc wëët al kē ba c l dōm yīn, ka yī yup Mäktab Ku ny Baai.

T ye y k Mäktam Ku ny Baai

Telepun	13 6150
Thook k k c tho ë li glith	13 1202
TTY (K c ril pī d n ku jämd n yic)	1800 810 586
Family Assistance Webthait	www.familyassist.gov.au

Riënythii

Na l mīth cē run ka 16 waan, ka keek a dhil d m Wëëu Ku ny C cīmēn Wëëu Riënythii wälä Wëëu Riënythii Makām. Na wīc lēk uēen, ka yī nem www.centrelink.gov.au wälä yu p:

Loiloi Riënythii ku Mīth Kuēn	13 2490
Thok k k ce Nyī līth	13 1202

Raantö bë jam kek Centrelink wälä Mäktab Ku ny Baai në rinku

Yin ba raan d kuany ka munadhama—ye c l acē kuany, bë ya jam në rinku tē n n kē luel kenē Thenterlink ku/wälä Mäktab Ku ny Baai.

Yith ku lu i cē yī kī

An lōö ku wël cē keek tääu piny ba keek dhil theek ago wëëu d m. Na kēnnē lōö kē theek ka lēu bë wëëu ye keek d m rac ku ka lēu bë kē k c.

Centrelink

Na ye d m wëëu Centrelink, ka yin a dhil Centrelink l k t kē ke yiic waar r r du yic ku bë Centrelink yīn d m wëëu la kot ke r r du. Kä rōt waar aa:

- Awër wëëu ye d m

- Awër r r du
- T cìn thiëek wälä ca puök ke tik/moc
- Na ca ku n g l wälä k c ku n
- Na ca lu i g l wälä ca k c lu i

Dhil waraak Centrelink ya kween ku dhuk kë wic dhukdhuk nhom.

Centrelink ee wël ke k c ye keek ku ny pi ku e kënë e Centrelink ku ny bë londe c k pieth. Na n kë cë yī mī t pī u, tāktāk pieth ka gu l:

Centrelink's Customer Relations Unit (Yuppyup path)	1800 050 004
Jam ë thok k k ce Nyī līth	13 1202

Tiët de käku n ca keek lueel – Käku n cë g t alëu maktam de Centerlink wälä Mäktam Ku ny Baai keek cīt tē cī loö lueel yetök ka tē cī yī kan thiëc.

Mäktam Ku ny Baai

Na ye d m, ka yin dhil Mäktam Ku ny Baai l k t le kä cë röt waar c paan du yic, kä lëu bīk wëëu ye d m yīin g t. Nem webthait Ku ny Baai ku ba lëk k k al [yi thku ku loiloiku](#) ic.

Konykony ke *dhubæet* ke Centrelink m t juurnhiim

Bäny Loiloi Ce cee (MSOs) aa kek Centrelink tu m thok kek wu t abaköök. Keek aa k c lui ke Centrelink ku wu t l k al kä loi röt ku loiloi t u ku aa thiëc ap i bīk lon Centrelink c k piny.

Malumat Juëc

Centrelink

Centrelink an malumat juëc al konykony ye ke gam. tēnë apaköök pu c b n ku kuat raan na tho den tue cie l gēlīdhī, alëu bë malumat juëc yiök, ke cī waaric n kajuëc ë k c nyuööth cēmēn 'welcome to Centrelink' na wic k py athörkēn ku malumat k k cē ke waaric, ke yī yup 13 12 02 tēdä ke yī nem website: www.centrelink.gov.au ku kuany '[We speak your language](#)' ok aa jam thu du' at Centrelink home page. yin alëu ba malumat juëc k k yiök ërin dömdöm ë wëëu ku konykony ë Centrelink, tē tu ny yin '[Moved to Australia](#)' 'kөөk othralia' d t ba l c al '[individuals](#)' 'raan nhom' webpage. yin alëu ba malumat k k yiök tē yup yin nīmrät b cīēn kä:

Centrelink multilingual (Ku ny ë thu k kuöt yiic c tho ë li glith)	13 1202
Ap nyment ku th ke lu i	13 1021
Employment Services, Newstart, Special Benefit	13 2850
Age Pensions and Pensioner Concession Cards	13 2300
Parent or guardian	13 6150
Youth Allowance and Konykony mïth thukul	13 2490
Disability, Sickness and Carers	13 2717
Centrelink International Services (Maacat k c cië wëer al tui)	13 1673
New Apprenticeship Line	13 3633
Wël ye dhebun than ciëen	1800 050 004
Centrelink TTY (K c ril pï d n ku jämd n yic)	1800 810 586
Customer feedback TTY	1800 000 567
Të yup yïn wëer al tui	+ 613 6222 3455

Mäktam Ku ny Baai

Mäktam Ku ny Baai, aya, ee k c l k al kä ye looi ku dömdöm. T n abaköök pu c b n and ku t n k c ci Nyi liith ye thu den, lëk juääc cë waar yiic thu k ken aa t u Mäktam Ku ny Baai yic. Na wïc bë yï mu c wu töö cë waar yic thu du al kä Mäktam Ku ny Baai, ka yï yup **13 1202** wälä webthait Mäktam Ku ny ku kuany Loiloi Thok ([Multilingual Services](#)).

9. Muwa thälat Käk ë cäth

Käk ë Cäth

Darwin ku Alice Springs, aa n loiloi ë bääth t n raan ebën. Wëëu ye konykony kä nyaai at kic, alui kek të meec wic bi yin l thin. Na nyuöth ë thu k Buthaka ë Pial ëguöp tëdä Pention Card ci Centrelink gäm yiin, ke wëëu ë t thkära ba cuat piny aa tek yiic.

Marakëth kor aa lëu bik na b th peei ë cirika, lui ke thukuul. Jam kek k c kun ë majeleth mä äli bik yi gäm malumat. (Ti Aba 14, *Akuma Mä älia*).

[Darwin Bus Information](#)

8924 7666

[Alice Springs Bus Information](#)

8952 5611

Muwu yiit bäthat alëu bi thu k gäm yiin të thiëc yin yeen, tëdä ka lëu bë yiök ë cirka ë bäthat yiic të yup yin keek. Cirkat ë bäthat aa cë gät ë [Yellow Pages](#) athör talapuunic yic, ë 'Bus ku coach scheduled services'.

Takaathi

Takathi aa luui aköl ku w r ë thäu 24 ak l thok ebën, ë än juëc yiic Australia. Akuën ë wëëu takathi aa ye ti adat k u. Cirkat ë takathi aa cë gät ë [Yellow Pages](#) telephone dirctory yic t 'Taxi cabs'. G th juëc aa n takathi n wheelchair ye ke aduany J t.

Thurumbil Peei

Thurumbil ëyam ku käth r aa ye ke lu l c ë newspaperic ku magazines ku nyooth keek aya ön ye thurumbiil ëyam nyu th thin, ku thurumbiil th r k k aye mac ë oc yic. Akuën ë c ë thurumbil aliiu akuën ë g t piny e thurumbiilic, ku wëëu stamp ku tamin, ku wëëu k k bë röt juak, ee raan oc yen ee ke cuat piny ërot

Na wic ba deet l n ne raan wäär c yin thurumbil thin guöp wëëu wic ë thurumbil k u, të ci ye gät piny thin Wilaya yic kek Manthika, liiu Western Austrtalia thin ku Tasmania, ke yi yup:

Registrar of Encumbered Vehicles

13 32 20

Na wic malumat etë ba d n wëëu bi yin ke c ë thurumbil, ke yi yup k c kun ë b tëdä cirka ë wëëu d n wei. **Det apath ku muk yinhom ba ganun ku curuut t thin deetic, ke yi këc agin ë wëëu thanyic.**

Kuat ë Wilaya thok ebën kek manthika, ala cirkat ë konykony ë thurumbiil gam, cëmën ë c th ë thurumbil wic bë ke c, ku ee thurumbil th r, ku aa malumat ë keny thurumbiil gam, ku tamin ku konykony ë kuer gëm (Te ci thurumbi ldu riääk dhëlic). Konykony ken aa yekä gäm raan ebën, raan cë yerin gät piny tënë keek, ku raan cë ye rin gät piny aguir d d yic b y kor othralia yiic. Baai Cuëëc othralia, yin a lëu ba yi thok tuööm kek:

[Automobile Association of Northern Territory \(AANT\)](#)

8981 3837

AANT Webthait

www.aant.com.au

Australian Automobile Association Webthait

www.aaa.asn.au

Na wïc malumat etê ba yi k ruktha ku th emën thïin Australia, ke yi tî , Aba 1, Ye ö ba looi të cê n ëët.

Tääu yïnhom apath, ganuun ë ku th Australia aa riliic ap i dit.. Tî Aba 5, Ci ku ganun Australia.

10. Piöc ku Muöök ë Meth

Muöök ë meth

Tëtui, ala konykony juëc ë muöök ë mith r r thin ë bak ku aköl riëc ebën, tënë mith kor, lik ruönken, këc gu l thukulic, ku cik l a eer ë thääc ë thukul. Yin abë dh l juëc ë muöök ë mith yiök ë [Yellow Pages](#) athör talapuun yic, n ic thukuul akarnhiam, tädä thukuul ë muöök ë mith, (kindergartens), wën ye mith guir thin bik l thukulic, muöök ë meth (child care) tädä marakëth ë muöök ë mith aköl ye mith kor muk thin. Ku muöök mith aköl macthok (family day care), tëwën ye mith muk thin ë mëdhiëeth k k muk miëthken.

Tëtui, ala akutnhom ë thuëec, ye mëdhiëeth ku mi thken kenhiim mat thin, bë mith piöc ku ickä röt ë kamken, ku j l mëdhiëeth mat ë buro ku r mkä malumat ë kam ken.

Playgroup Australia

1800 171 882

Website

www.playgrouppaustralia.com.au

Në thaa t u yin panpiöoc AMEP, ka manh duun këc run le yen panpiöoc dööt a lëu bë muk abac t n yiin. Na ca tiam ba l tue ba porgar m dë peei kuen të cin AMEP thääb apieth ba ajueer ye wëeu ke muöök ke meth tääu piny ber neem në ö, porgarbm k k aacie wëeu ke muöök ke mith ye tääu piny.

Tenë malumat ye akuma gam ërin:

- Konykony ë muöök ë meth t ruömdun;
- Kuat ë muöök t thin ku nyin ë lu y lëu ba yök lääu;
- Ku ny akuma ku wëeu ë muöök;
- Konykony wic mih; ku
- Konykony tënë mith b cök cie kuötic yic

yuöp Child Care Access ba ku ny malumat yiök:

Child Care Access Hotline (8nh-9th, Köölrou et Kööldhëtem) 1800 670 305

TTY (K c ril pï d n ku jämd n yic) 1800 639 327

Child Care Access Webthait

http://www.dest.gov.au/sectors/early_childhood/default2.htm

Muk yi nhom yin alëu ba yiök kek ku ny ë Child Care Benefit ku Family Assistance Payments bi yi ku ny ë muöök meth ku k k ë wëeu wic. (Ti Aba 8, Dhaman ictëmai.)

Thukuul

Thukuul Akarnhiam aa t̄ th̄in t̄enē mith eb̄en, ḡ l̄ manh ē run 4 gut ē run 5. Thukul Akarnhiam ee mith kony bik dit kegup ke latue , ku ḡ mke īēec ku ci akutnhom ē ruōon k̄ec kek gu l̄ ē thukulic.

Yen am c̄th̄in b̄ē mith n̄ run 6 gut ē ruōon 15 bik la ē thukulic. Akōl rīēec eb̄en, mith aa thukul j̄ k ke ye run 4 leer ē run 5 ku aa l̄ tue k̄ēya agut kek r̄ōt ē ruōon 17 et ē ruōon 18 ē dīētdenic, bik r̄ōt guir bik l̄ ē jaama t̄ēdā ke ju k̄ pīoc dā th̄in.

Yin al̄ēu ba mīethku tu c̄ ē thukul akuma yic t̄ēdā thukul peei. Na wic thukuul t̄ ruōmdun, ke t̄i keek ē [White Pages](#) ath̄or talapuunic yic, ē thukuul c̄ok “schools”, t̄ēdā ke yī nem website: www.education.gov.au

Thukuul akuma aa pīoc cinic w̄ēu gam, ku thukuul jūec aa thīec ē ku ny b̄ē barnamic ē pīoc ku riadha r̄ōt c̄ k piny. Cu t̄ ē piny ē w̄ēu ee w t̄ ye m̄edhīēeth lueel ku gamkā. An n̄ kāk k̄ k̄ē pīoc ku loilooi wic keek bī m̄edhīēeth keek ya looi ka b̄ē k̄ē w̄ēu ya ḡam thukul b̄ē keek looi. Aye wic b̄ē m̄edhīēeth mithken ya yī k̄ galam rathāth, galaam, bu k̄ ke ḡār ku al th̄ ke thukuul (t̄ē wicē keek).

Thukuul cie kāk akuma, aa thīec ē w̄ēu cu t̄ ē piny, ku keek aa na yianhden t̄ēdā dh̄el ē pīir kuanykā c̄ok ē pī cdenic. M̄edhīēeth wic yeen bik pīoc peei ic aa dhil kaam ē r̄ m̄ guir kek k̄ c̄ ken ē pīoc, t̄ēdā ke l̄ c̄ thukul ē nyinic.

Thīec k̄ c̄ ē thukul bik l̄ k̄ yin ye n̄ n̄ ye thukul j̄ k ku th̄ok ku barnamic ē mūōok ē thukulic t̄ēdā ke thīec barnamic ajadha.

Mith cie jam tho l̄ ḡēl̄idh̄i

Mith pu c̄ b̄ n̄ kuc tho l̄ ḡēl̄idh̄i aa l̄ēu b̄ē ke gāt rin piny ē thukuul ē pīoc thok yic (ELS) ku marak̄eth (ELC) b̄ē ke gam barnamic tho l̄ ḡēl̄idh̄i ama ic, c̄ē guir t̄enē mith

Agamthook

M̄edhīēeth ku amūok-mith ye jam ē tho Li glith koor ka kuc tho l̄ ḡēl̄idh̄i, aa l̄ēu bik thukul thīēec b̄ē agamthok bī t̄ē ne yen kā jamic ē w t̄ mith. Keek aa l̄ēu bik **konykony ē ḡ mg m thok c̄ l̄ TIS National** yūop bik thukul yūop.

Translating and Interpreting Service (TIS National)

13 1450

TIS National Webthait

www.immi.gov.au/tis

L̄ thukulic

Na wic ba manhdu āth ē thukulic, ke yī yup thukul ē talapun t̄ēdā ke yī dhil rot ē c̄ kdu. Yin al̄ēu ba visadu muk t̄ēdā 'document' ke bī yin Australia, ku k̄en run ē dhīenhde nyu th̄,

ku kuat ë waragääk n yiic wël cë g t ë thukuul tue n g t meth thin. Yin alëu ba waragääk ë tuöm nyu th.

Piöc ë Loiloi ë Tëet

VET (Piöc loiloi ku Tëet) K rthat ku TAFE – Technical and Further Education (Määd ë Piöoc ë Loiloi ë Tëet) aa ye gam tënë mith ë piöoc wïc bïk piöc loiloi ë tëet. K rthat juéc ye pi c kuöt yiic al ë piöoc ë tëet, cëmën, iëéc ë malumat ë tëet ku loiloi ë c/tujaara, ku l c/tëet ku llam, Nyuuc ku biökru l, buth ku jötjöt, ku piöcpiöc käk pan a eer, ku iëéc kã ye w c bei ë ti pic, ku döök ku tëet. Määd ku TAFE ee cööt ë wëeu bï mith wïc piöoc kerin gät piny, ku mith ë piöoc aa ath rken c kep c, ku keek aa dhil thukul thänawia thäap, bë ke jal gam ë k rthat kã yiic. Na wïc malumat juéc, ke yi yup:

[Charles Darwin University](#)

Casuarina Campus
Ellengowan Drive
CASUARINA NT 0810
Tel: 8946 6666

Jaamaat

Jaamaa Australia aa t u kam jaamaa la cök t u piny nhom ebën. Digiriï tue ee ë run 3 ka uan nyaai, ku ala degree yic rou ku piöc t jaama nhom tue , ee run juéc nyaai bë jal thök. K rthat k k aa lëu bë ke kuen tëmec, ku ku n ciekic ba l c. Jaamaa aa lëu bïk ku n cek guilir t n raan bï yen kë deen ic riëk cök piny.

Na wïc lëk k k al ë g mg m ku k rthat, ka yi tuum kek Panpiööcdit wïc, wälä nem webthait c l **going to university** (La Panpiööcdit).

Webthait ë **Kuën në Australia** Malumat n ic kony bï l k ku n al ë Australia aba yiök ke cë g t ë thok 12.

Study in Australia Webthait

studyinaustralia.gov.au

Going to Uni Webthait

www.goingtouni.gov.au

Na wïc malumat juéc, ke yi yup:

Charles Darwin University

8946 6666

Webthait

www.cdu.edu.au

Wëeu ye cuat piny ba jaama kuen, aa n yiic wëeu ë piöoc, wëeu kã k k tem röt ku athör, ku wëeu aniïn ku kã ju c k k ë piïr. Na wïc ba t bë kuöny ic, ka yi nem:

Going to Uni

1800 020 108

Student Enquiry Line

Youth Allowance (Ariöp Ęrem) aye gām k c n ruōōn 16 gut ě 24, ku **Austudy** aye gām k c n ruōōn 25 leer tue . Ku ku ny ě wěěu aye gām k c la tue kek ě piōōc cě gām kek. Ku cu t ě wěěu kě piny, ee t kek l n ne yĭnnhom wěěu adōcku. K c pu c b n aa tĭit ě run karou, bĭk jal thiěc ě wěěu . Na wĭc malumat juěc ěrin ku ny ě wěěu schemes, ke yĭ yup Centrelink (tĭ Aba 8, *Dhaman ictěmaĭ*).

11. Nadhäm ë Pial ëguö

Medicare

Akuma de Australia e k c ku ny ë wëü ke wal ku töök paan akim në ajueer c I **Medicare**. Medicare ee wëü I tënë akiim, x-rays, ë ri m yi pic, b c/ilac b i akim yiic ku konykony k k, aa ye medicare cuat piny ebën.

Rin ba ic I n lëu bin rot gätpiny t n Medicare, I r në Maktab de Med k r yic k yi muk pathpu tdu ka wara du n de cäth ku Vitha m t othralia.

Medicare acie wëü wic nejda ëcuat piny, ku yen ë lan, wëü konykony ë lec, physiotherapy, nadharat, ku “podiatry” (tu nytu ny k c buöt cök), ku “chiropractic services” (konykony ë ilac bëladì al ë yom k u ku r I), tädä t c pan akim peei, na wic malumat juëc al Medicare, ke yi ti Aba 1, Ye ö ba looi ënyinic të ci n ëët.

Medicare

13 2011

Medicare Webthait

www.medicareaustralia.gov.au

Office locations

The Galleria,
DARWIN

36 Hartley Street
ALICE SPRINGS

Casuarina Shopping Square,
CASUARINA

Palmerston Shopping Centre,
PALMERSTON

Centrelink Buthaka ë Pial ëguöp

Na ye d m ë wëü Centrelink tädä lik wëü kun ëb n, ke yin a g m [Kan \(card\) ë Pial ë guöp](#) akuma. Card abë yin ku ny bei käjuëc yiic, cëmën wëü ë wal ku konykony ë pial eguöp (akim ë lec, nejda). Na wic malumat juëc, al Centrelink, ke yi ti Aba 8 Dhaman ictëmai.

Na c k na Buthaka ë Pial ëguöp, ka ot wic ba Medicare Card du nyu th, të wic yin bë yi beec pan akiim ku tënë kä k k ye Buthaka ë Pial ëguöp wic thïn.

Tamin ë Pial ë Guöp

K c juääc baai othralia aa ke k th kek röt al pial ë guöp. Tiët ë k u kën ee ke kony ë b c ë b y akim peei yiic ku b i akim akuma, ku an konykony k k cì Medicare ë kony thïn, cëmën ë lec, ku konykony ë tuany ë nyin ku jötjöt näjda. wëü ye cuat piny ku ku t ë ku ny at kic ap i dīt, ke yeen, na ca takic ba tamin ë pial ëguöp lööm, a path ba aguir ju c

ke c tiit k th al è pial è guöp caath ebën ku ke mä èm ap i dīt ba ganuun deet apath, ke yī kēc thi th gu c.

Amiöc

Akuma ee abaköök ku ny wëü rin bik ke k th ya geei rin pial è guöp kek röt. Na wïc ba yī k u geei rin pial è guöp yīn rot, ka path ba kākä ic:

- 1 30 bu tic ye päl k c – k c cë othralia ebën a lëu bë ke päl 30 bu tic t ye kek k c lëu bë ke gät rin piny pan Medik r ku aa cë ke k th geei rin è pial è guöp kek c l a yök döc panakim, kuat döc (kuat kë rem yīin) wälä keek ebën. (t n k c le run ka 65 – 69, wëü ye päl keek aa 35 bu tic, ku k c le run ka 70 le tue , aa ye päl 40 bu tic).**
- 2 Wëü ye juaar rin Medik r – k c ju c ye juaar baai othralia aa ye juaar wëü ye rin Medik r. Wëü ye juaar rin Medik r aa 1 bu tic ye juaar t n k c d m wëü juääc ku aa cīn atīt è k u rin pial è guöp panakim. Wëü ye kuen ke juëc emën aa wëü g l AUD70,000 ruöön yic le tue t n raan tök ku AUD140,000 ruöön le tue t n tik ku moc wälä macthok.**
- 3 Atīt k u rin pial è guöp pīr yic ebën – aguir kën ee k c d t puöth bik ke k th lac geei rin pial è guöp ke kor. Na jal raan ye k u geei/tiit ka Aköldīt 1 cë wan run ka 31 ke dhiëeth yeen yīic, ka bë wëü juääc ya cuat rin atīt k u thö kek atīt k u ye raan cë ye k u lac tiit (raan cë ye k u tiit ka Aköldīt 1 run ka 31 ke dhiëeth yeen thīn kēc èët) wëü lik cuat piny thīn. Wëü raan cë gäü aa ke yīic juak 2 bu tic rin kuat ruöön cī yen atīt è k u g u.**

Abaköök èët othralia Aköldīt 1 cök ciëen ke cë run 31 waan t n dhiëeth keek aa le t deen ye muök ke nhīm. Abaköök aa cī lëu wëü juääc ya cuat piny t geei kek ke k th al pial è guöp panakim p y ka 12 ke g t kek ke rin piny pan Medik r yīic.

A path ba yī k u geei al pial è guöp panakim run ka dhiëeny tue ke g t yīn yī rin piny pan Medik r. Na wïc ba tīt p y wār p y ka 12 g l t n g t yīn yī rin piny pan Medik r, ka yīn a bë y k ba 2 bu t yic ya cuat piny t n kuat ruöön t u run ka 30 nhīm kööl j l yīn ye wïc ba yī k u geei al pial è guöp panakim.

Malumat juëc

A lëu ba lëk k k yök al tiët pial è guöp raan (private health insurance) t neem yīn webthait keen kä: www.health.gov.au ku www.phiac.gov.au tädä ke yī yup:

Private Health Insurance Ombudsman

1800 640 695

Private Health Insurance Ombudsman Webthait

www.phio.org.au

Ku ny ë wal

Thuwaari/ku ny ë mam

Wäl ë luäk alëu bë ke lööm al ë Marakëth k k Wal tädä än ë luäk, b i akim yiic. B i akim akuma ku b i akim peei aa cë g t ë [White Pages](#) athör talapuunic yic, ku aa cë t u ë b i akim cök 'Hospitals'. Malumat nejdät acë gam ë Aba 3, yic, konykony ë mam.

Na l r pan akiim, takic ba wäl dek ëmënë luath kek yiin ku muk Medicare Card-du, ku Card-dun ë Tamin Peei ë Pial Eguöp, ku Health Benefits tädä Pension Concession Card.

Ilaj/Wäl ë luäk at thïn aköl ku w r ë thäu 24 yic al äwadith al ë thuwaari/*githiim* ë b i akuma yiic.

Na cïn këri c cï maam, ke yi wïc ku ny tënë akim pi c ë wal ebën.

Akim Kor

Na cie kë wïc thuwaari/mam, ke yin ak la tënë akim macthok (c l akimdit) 'general practitioner' tädä GP tädä markëth wal. Yin alëu ba kuany akiim tädä marakëth b c wïc bi yin la thïn – Keek aa cë g t ë [Yellow Pages](#) athör talapuunic yic, ku aa cë gät ë 'Medical Practitioners' cök.

Akiemdu alëu bë wëu wïc ba ke cuat piny lööm tënë Medicare. W tde yic, alëu bi c l ath ny ë puöorm (form) ë Medicare yic, ku akiim abë puöorm kën l k tu c tënë Medicare, ku abë wëu la d m akiim. Na cï rot lëu, ke akiim athiëc yin ba wëu cuat piny ënyinic, ba ke jal b n la thiëc bë ke cu l yiin ë Medicare tädä tamindun peei ë pial ëguöp. Tänden ebën, yin adhil Medicare Card ku Buthaka ë Pial ëguöp luath kek yiin. Na t u ke yi

G Mg M E Thok

Akiim alëu bë telapun yup bë agamthok c l ë talapun thok, bë yi b n gam thok në thaa j m yin kek akiim. Ku jam acïn wëu ye nyaai tënë yiin, ërin acië yin tädä ke yi Australian. Aya, akim a lëu bë athok c l a b panakim t wïc yeen keya.

TIS National Doctors Priority Line (thäu 24 yic)

1300 131 450

TIS National Webthait

www.immi.gov.au/tis

Akthaiyuun

Yin acë lëu ba **akim akthai** neem ke yi këc akiimdit ka ti (GP) tue . Akiim alëu bë yin tu c tënë Medical tädä akthai d t, bë yi la gäm b c latue .

Wal

Na cï akiemdu gam l n Wïc yin wäl, ka lëu bë yi gät rocita ba äth **dukän** ë **walic** (tädä **pharmacy**). W l juëc, cëmën yi antibiotics, aa cie gam ke cïn rocita. Na na ë Buthaka ë Pial ëguöp tädä Pension Concession Card cï Centrelink gäm yiin, ke yin alëu bë yi gäm **wal** ë wëu lik ku yin adhil Medicare Card du b i tē le yin wal nyaai ë dukan ë walic.

Apieth ba kā cē keek g r nē wal k th ku d kd kd n yaa kueen apieth ku na n kē kác ē deetic ke yī thiēc k c Al ē Ku ny tēdā Malumut ē Wal, jamē kek ē pharmacist wālā yup telepun:

Medicines Line

1300 888 763

(A aany Akōlrou 9nh – Akōldhētem 6th)

Webthait

www.nps.org.au

Marakēth ē Pial eguöp Akutnhom ē Baai

Maraketh ē Pial Guöp Akutnhom ē Baai, aa Konykony ē Pial ē guöp gam tene k c ebēn, meth ku raandit lik w uken yiic. Acie Marakēth ebēn keek konykony thō gam. Na c k ciēt emēden, ke konykony kek t thīn aa n yiic, b c/ t k, piöc ē pial ē guöp ku la tue , physiotherapy, muöök ē lec, muöök ē Wal, Wēēt lcu pial ē guöp Akutnhom e baai.

Pial ē guöp ē Nyith

Konykony juēc aa t thīn tēnē k c wic ku ny, n tu nytu ny kenhiim ku nyiēthken yiic. Ē tänden yic ebēn, k c wic ku ny n tuaany kenhiim, apath bik akimden lēk tēdā Markāth ē Pial Guöp Akutnhom ē Baai.

Top End Mental Health Services

8999 4988

Konykony tēnē K c n Ci ku Thu k Kuötiic

B i akim juēc ku marakēth ē Pial eguöp aa n yiic akuut cē piöc ē lu i ē pial eguöp, ku aa konykony gam tenē rual apaköök ciē ruöm tök. Konykony kā, aa n yiic Wēēt ē puou, ku lēk, malumat ē pial eguöp ku tooc ē än k k n yiic ku ny. Yuöp pan akimdun t yiil m beithok tēdā markēth ē Pial eguöp akutnhom ē Baai, ba tī l n ne yen mēlu i ē cie kuötic (Multicultural Health Worker).

Muöök ē Meth ku gēlgēl ē r r

Aguir c l Kidsafe a aguir kā rār mīth gēl othralia ku yeen aguir ce wēeu ye w l k th – yeen aguir k c gām lēk al t bī mīth ya muk nhiim thīn bē ciēn kē rār keek ku ee mēdhiēeth ku wuöt kony ē loloi juāac. Webthait ē b y kor Tue othralia ku Victoria aa le yiic lēk al Kidsafe cē waar yic thok juāac.

Kidsafe NT

8985 1085

Help in languages other than

131 450

English

Website

www.kidsafe.com.au

Tuöm

Tuöm ee mith tiit gup (ku k c dīt) bë ciën tu nytu ny d m keek. Tuöm acie mäs k c ku aye lueel, kapath tēnē mith. Wilayat ku Manathik k k cēmēn yī (NSW, VIC, TAS ku ACT) aa thiēc Waragäk ē tuöm ē Meth, bë b i tē bīī meth ē Muöök akölic ku tē j k yen thukul. Kēn ee rin ku bī Markath ē Muöök ē Meth ku thukul, bīk ic I n ne yen mith kēc keek toom. Tuöm alēu ba lööm tēnē akim dun Macthok ka maktam de pial guöp ē *Kamuioniti*.

Na wic bë yī toom ē maktam de pial de guöp de Kamuionēti du ka majalet h mā āli, apith be keek dhil neem ba nyic ye tu m yindī yen t ku ye n n y maktamden li p.

Manh du a dhil i c toom wälä t kdä aa ci akim lueel lä ka cē tom rin ku ba wēu muöök ē meth jal d m.

Na kēc Miēthku toom, tak d ke yin acē dōm ē wēu muöök ē Manhdu.

National Immunisation Infoline **1800 671 811**

[Australian Childhood Immunisation Register](#) **1800 653 809**

National Immunisation Webthait **<http://immunise.health.gov.au>**

Malumat juēc k k (Konykony ē Lec)

Ala akim peei ē lec t ruömdun, aa wēu lööm tēnē yin tē ci kek yī gām il ny ē lec. Yin alēu ba tamin peei ē pial ēguöp b i bei bī ku ny ē wēu konykony ē lec yök.

Akumat Wilaya ku Manthika aa käh thii ciēkiie ē muöök, ye lueel k c thook, al ē pial ēguöp gam ēpath, tēnē k c Muk concession card ē Centrelink. Konykony ye ke gam aa käh thii ar m dhuök piny, ku käh k k aa käh ē pial eguöp ye lueel k c thook, n yic dök ē lec. Yin ath k, yuöp Märkēnh ē Wal tēdā pan akīim dun t yil m ruömdun thiēc ē konykony t thīn, ku yuöp ē Centrelink (tī Aba 8, Dhaman ictēmai) ba tī I n ne yin yiny bë yī gām concession.

Thiēc de d c wic muöök

B i e k c dīt ee bëi ye k c dīt cīi rēer b r lēu ka pēi nē b i keniic nē käh juēc kuōtiic, cīt tuany, nīöp, nhomdia , yimējenthī, aaci lēu bīk kony ka pēi, acin raan ruääi, math. K c wic koony koor ē koony ye m k r bë öötken jur ka pęc.

Aged Care Assessment Teams (ACATs) ee k c yik malumat ē konykony ye Akuma de Australia yik k c cē dhiop wic bë kē ot ke ke rēer nē bëi keniic ka bë I rēer ē bë k c cē dhi piic.

An akääth ka 5 ba keek dhil kuany yic ma wic ba I paan k c cē dhi p. ke kī:

- Yin bë thiēc nab a r ē koony
- Yin bë köör baai

- Wëëu bi ke baai ri p aabë ke ti
- Ba athör de köör thi
- Ba j t ku ba l rëer thin.

Na wic koony në kä ke k c cëdhi p, ke yí c l:

Aged and Community Care InfoLine

1800 500 853

Webthait ë K c Dít

www.seniors.gov.au

B y ë Carelink Akuma ë othralia aa k c l k ku geikä k c muk acëdhioop ku k c le gup
a äth k th. Na wic ba k k ic, ka yi tuum yi thok kek:

Commonwealth Carelink Centres

1800 052 222

Carelink Centres website

www.commcarelink.health.gov.au

Malumat juëc

Na wie malumat juëc ku konykony ë pial ëguöp k k, thiëc akim thi k yil m ruömdun,
Märkënh ë Wal ku Märkënh ë pial eguöp Akutnhom ë Baai tädä ke yi thiëc chemist.

12. Lääu äguöp ku ku ä K c Nyuööth

Käk ärot looi beithok

Australia ee pan cä guii äp i dît n äic Käpu th ye looi beithok, cömën ä kený, ä u ä k c cök roor, ku rëer ä kemíc ku thuëc. Ala löö ä k c tiit ä këracic ba ke muk yinhom tē ne yeu käloi röt ä b ä i thook:

- Na l ä r wärk u, ke yi ye kua ä ä n ye k c Wëi kony tiitic/bi ä kic. Ku ye kua ä kam beer. Ku aa cie wëer k ä th kek ye k c k c kuöny wëi bi ä k yiic ebën.
- Du kua ä ku mäi ärot yitök.
- Ye ruk ä ge ä kööl ruel äk l ä bē ru l d ldu cì nyop ku yik yi tuaany c l 'Skin Cancer'. Kën ee mu' äm äp i tēnē mith kor. Thukuul juëc aa cool äjam be mith geey äk l aa cie kenhüim ä p ä ä M ä i.
- Ye ruk ä nädharat äk l. Kën alëu ba ä c tēnē chemist tädä supermarket.
- Dëep ä mac ku nyupnyup ä ri ä cä pëen ä nin cì ke dëep ä mac pëen thin yic **total fire ban**. Na wic malumat ä nin cì ke dëep ä mac pëen thin ebën, ke yi yup:

Weather forecasts

1196

Bureau of Meteorology Webthait

www.bom.gov.au/weather/

The Royal Life Saving Society
Australia

www.royallifesaving.com.au

Swim Australia

www.swimaustralia.org.au

Kidsafe

www.kidsafe.com.au

Talapuun cì g ä t piny ä t n alëu bik yi ku ä ny:

[Northern Territory Tourist Commission](#)

(Yup path) 13 67 68

[Parks and Wildlife Commission](#)

8999 4555

Ku r ä K c Nyuööth

Newsagencies juëc tö shopping centres aa n ä newspapers kuötiic cä g ä t ä thu ä k juëc, ku na kéc tö dun tö wïc b ä i, ke yin alëu ba thiëc, alëukä bik tuöc tēnē yiin.

A le äkä ju äc ye jääm yiic ä thok juääc yiic tibi ku redio ä SBS - [Special Broadcasting Service \(SBS\)](#) – yic. Kä bē jääm yiic wik äc aa gät Athör ä Thok yiic.

Linh ä redio ä thok k äc ce Nyi ä lith ä lëu ba yök ä t webthait ä C ä I ä Wuöt ku C ä kuötic yic.

[Special Broadcasting Service \(SBS\)](#) aa wël lu l a eer, telibidhiön ku mätaat rädiö aa n barnamic kuöt ë thu k ë Akutnhom ë Baai barnamijät ë niëndhorou (weekly) aa cë gät piny ë newspapers ë b n bei ë kal yiic. Akuën ë rin ë Mätat ë radio ë thu k ë kuat, alëu bë yiök tënë National Ethnic and Multicultural Broadcasters' Council (NEMBC) Webthait: www.nembc.org.au.

Ke yï oot ke yï kën agit de kä ke jam ku daai thaany, apieth biï raan öc ë kä kedhie dhil ic l n biï kadamat bë keek thaany rö kenë piird . Ne än k k, an k c cë ath r bi keek TV yaa ti thaany ke lueel kë wu bë kë yaa daai abac ke cïn wëëu tääu kë piny.

Internet

Ala barnomic juëc t thin ye internet lu i thin ëpath tädä wëëu lik ku piöoc k c kuc të ye internet luöoi thin. Na wic malumat juëc, ke yup majeleth ruömdun, Mäktäbu dun, ka të thukul t yi l m ruömdun (b i a eer ku akalim), Maktaab ke caab aaye key internet ti thin abac

Australian Library Gateway

www.nla.gov.au/libraries

Australian Internet Cafes

www.gnomon.com.au/publications/netaccess/

13. Department of Immigration and Citizenship (DIAC) (Amatnhom ë Kök ku Döök)

Department of Immigration and Citizenship (DIAC) yen ee r mic ye wël ë visa ku Australia citizenship jaam yiic thïn. Al malumat juéc tö thïn aya t u DIAC apäm de piir në Ath -ral-ya **Living in Australia** web pages gut nyuuc othralia.

Thiéc al DIAC 131 881

DIAC Webthait www.immi.gov.au

Living in Australia web pages www.immi.gov.au/living-in-australia

Mäktääb ë DIAC t akalim yiic, aa lui konykony ë kök kuötic, cëmën Bi dh ku Ikamat ku thalabat Ikama lëu bī raan rëer kaam thïn ciekic:

NT Regional Office
40 Cavenagh Street
DARWIN NT 0800

Döc othralia

T n k c ju c cë m t othralia, kë tue yen bik ka looi bik jal döc baai othralia ee ku bik athëm döc tiaam. Rin ba rot guir rin athëm, ka yin a dhil athör kä döc kuen ku yen athör kën a t u webthait t u piiny kën yic.

Na ca athëm tiaam ku ti k k ye wic t n adöny othralia nyin, cit rëer othralia kaam bär yic aländeen ku ye raan la cök, ka yin a dhil athör wic yin döc othralia jal thi . Na cë ath r du gam, ka yin bë tuöc bë yän duun döc b n la looi. T looi yai, k c u n ju c cë thiöö bik adöc aa l k bik ke puöth th n othralia ke këc gua aa adöc othralia.

Na wic lëk k k ka yī la: Kä ye wic t n Manhbaai othralia gut raan r r nin lik ee rëer la cök. Na wic ba k k ic, gut nyin k c yin thïn ku athör ye thi , ka yī yup wälä l r:

Citizenship Information Line (Baai othralia) 131 880

Citizenship Webthait www.citizenship.gov.au/

Na ca ya manhbaai Australia, ke yin athiéc passport Australia ë dhël Post Office. Na uot yi muk e yin thi pan da ku jïn thi duun Australia aya, Ke yin ee kény a eer ku l r ahuk Australia ë passport Australia.

Mithbaai othralia aa ke rin dhi l gätpiny ku bik cu t t c i kek run ka 18 dööt wälä cik waan thok. A lëu ba rot gätpiny kööl looi yan duun c in ya manhbaai othralia. A lëu ba rot gätpiny aya t c in run ka 17 dööt ku rot guiir ba cu t t dööt y in run ka 18.

Athör g tpiny aa t u mäktam atuc yic, **Mäktam Cu t othralia (AEC)** ku webthait MC yic. Na thiö athär tök ka y in cu t k c akuma amatbaai, panbaaiic/panl lthok ku k c ju c röt looi n thiik c e y in thin. Na ca kök pan r e e r y i thin, ka y in y i rin b n gätpiny. W e l k k a a t u webthait (gut thok k k ce Ny i l i th) wälä y u p MC t l e y e n d t w i c ba thi e e c .

Australian Electoral Commission (AEC)

13 2326

AEC Webthait

www.aec.gov.au

Taciir e Dhuk t e n e raan ci e Australia

Na ye raan ci e Australia akölr i e e c e b e n ku w i c bu j ä a l Australia ke y i b e b n la dhuk Australia, ke y in awic **Taciir e dhuk t e n e raan ci e** y u o p DIAC ba thi e e c l n w i c visa b i y in dhuk ci e e n Australia.

Keny e k c macthok w i c b e n Australia

Ba kenya

M e k e e n y a a d h i l t h i e c e v i s a n i c k a a m b i k e k r e e r A u s t r a l i a . K u a t e v i s a y e g a m M e k e n y , a n i c g a n u o o n k e n c e k e l u e e l , k e y i n , y u o p e **Australia A e e r Immigration Office** t h i k k e k y i i n , (t i p i i n y t n) b a m a l u m a t j u e c y i o k .

The Electronic Travel Authority (ETA) e e t h o l t y e k c n a n h i i m P a t h p u t t b i k e 3 0 y i c , c i g a m b i k k e c a t h g u i i r k u t i r , k u j l a a k c d i t l u i k e k a k u m a e m ä k ä t i b y e l u i a r . E T A s e e k c k e n y r e e r e n i n l i k c l a a g a m k e k . T e n e E T A s , a a c i n k e y e y e n c a t h i ä ä " F o r m " . M a l u m a t j u e c a a t e www.eta.immi.gov.au.

Na w i c k ö k

Köök Asutralia an i c b a r n a m i c k a d i ä k :

- **Kök e k c macthok**, Raan w i c b n Australia adhil ka na raan ruääi keke yeen, b e y e t u o c p u o o r m .
- **Kök e k c loiloi**, ku w i c k ä b i k k ö o k A u s t r a l i a , k a d h i l k a n a l o i l o i i c k ä k u r i l b i k e k l u i , l e u , b i k n a k e m t k ä j k i c k u d h i l k k e p i i r p a n A u s t r a l i a .
- **Apay (Refugee), Humanitarian (k c c e p u e l w t n y i n - e r a a n) , S p e c i a l Humanitarian** ku b a r n a m i c e k u y c e l e l t h o k (S p e c i a l A s s i s t a n c e p r o g r a m s) .

Ala ganun ë k c b ë rinkä kuum, lëu bik raandu p n tädä gam köök Australia. Ganun ë kök
aa cë röt ruk, ku aa röt waar aköl riëc ebën, ke yeen , a path ba jam keke DIAC ba I k
malumat ërot yitök. Na wí'c malumat k k ke yí tí :

Migrating to Australia

www.immi.gov.au/immigration.htm

Linh Mäктаab Abaköök t u a eer aa t u www.immi.gov.au/contacts/overseas/index.htm

14. Akuma Mä älia ku Konykony

Akutnhom

Australia an agöl na ic akumat kadiäk. Commonwealth, ku akumat mä älia. Majeleth mä älia t ruömdun, ee di r ap i ërin k c, ku ee konykony këth lacök gam tënë k c ë baai cë kenhïim kut, bik cie këthiäk. Majalëth aa wëü yiök al ë konykony ye ke gäm k c n b l ku adööcken k k, n ajuër yekä cuat piny ë ruöön thok ebën. Acë yí wíc ba nhom ka na ön ca döoc ba konykony kä jal yiök.

Konykony Akutnhom

Majalëth aa Public Halls gam akuut akutnhom bik kek luui thin, ku g m käk riaadha ku ci .

Majalëth aya, aa konykony kuöt yiic gam, cëmën marakëth ë pial ë guöp ë meth (Child Health Centres), Mëlooi ë riënythii (Youth Workers), ku muök ë k cdit (Aged Care), ku konykony ë k c cë Duany (Disability Services).

Konykony ë Akutnhom ë Ci

Majalëth juëc aa n mëlooi akutnhom ë baai ku akutnhom ë vi kuötic lëu bik yí gam ku ny lacök ku aa yí l k tē bī yin piëerdu jaak thïn Australia. Konykony k k aa cë guiir bik k c dīt ë baai n ci ku tho loithok ya ku ny.

Mäktäbat

än juëc aa n mäktäbat ye kek athör d n wei tënë k c ëpath. Mäktäbat aya athör cë g t ë thok k k cie l gëdhī b i. Mäktäbat juëc ap i aa n yiic internet lëu ba luöoi.

Casuarina: Bradshaw Terrace
Casuarina
Tel: 8927 9655
Email:
casuarinalibrary@darwin.nt.gov.au

Northern Territory Library
Parliament House
Tel: 8999 7177
Toll Free: 1800 019 155
Email: ntinfo.dcdsca@nt.gov.au

Karama: Karama Shopping Plaza

Kalymnos Drive

Tel: 8927 2505

Email:

karamalibrary@darwin.nt.gov.au**Taminmin Community Library**

Humpty Doo NT 0836

Tel: 8988 1200

Email: taminmin.dcis@nt.gov.au**Nhulunbuy Community Library**

Matthew Flinders Way

Nhulunbuy NT 0881

Tel: 8987 0860

Email:

nhulunbuylibrary.dcis@nt.gov.au**Tennant Creek Library**

Peko Road, Tennant Creek

Tel: 8962 2657

Email: library@tennantcreek.nt.gov.au**Darwin City: Civic Centre**

Harry Chan Avenue

Tel: 8930 0230

Email: citylibrary@darwin.nt.gov.au**Nightcliff: Pavonia Place**

Nightcliff Shopping Centre

Tel: 8985 1461

Email:

nightclifflibrary@darwin.nt.gov.au**Palmerston Library**

Goyder Square, The Boulevard

Palmerston NT 0830

Tel: 8935 9993

Email: askus@palmerston.nt.gov.au**Katherine Public Library**

Randazzo Centre

Katherine Terrace

Tel: 8971 1188

Email: library@ktc.nt.gov.au

Konykony k k

Majalëth aa ku r guir, ku buthkä bākānat tēnē raan ēbēn, ku loikē ganuun ē dukään ku mathaaim c l al wic. Ku keek aa buthbuth ē ööt ku dukään ku an k k ē luoi gam löö bī kek ke buth. Ku na wic bē na kē war paandu, ke yin adhil l tēnē majeleth dun mähāli bī gam waragäk cī yī puöl.

Majalëth, keek aa makthuliin, bik anyu n dh th wei ē b i yiic, ku aa kuat mag r k ku lbat ku jarkānat cē yiic thök dhuök ē cirkat yiic. L r, yi p cök tēnē majeleth ku k ckun akeu nhom, ba aköl ye anyu n dh th wei ic.

Malumat Juëc

L r nem majeleth thi k yil m ruömdun tēdä ke yī l maktāba ba malumat ē konykony t thin yil m ruömdun ic. Talapunat ē majeleth ku an t makatib thin aa cē g t ē [White Pages](#) athör talapuun yic, ku aa cē gāt ē 'Local District' cök. Tääu yinhom apath l n adē aa keek kep c ke aa ic lu i ruömdun! Malumat akuma mājālia aa t thin aya ē website yic www.gov.au/.

Local Government website

www.gov.au

Alice Springs Town Council

Todd St

Tel: 8950 0500

www.alicesprings.nt.gov.au

Darwin City Council

Harry Chan Ave

Tel: 8930 0300

www.darcity.nt.gov.au

Tennant Creek Town Council

Peko Rd

Tel: 8962 0000

www.tennantcreek.nt.gov.au

Palmerston City Council

2 Chung Wah Tce

Tel: 8935 9922

www.pcc.nt.gov.au

Katherine Town Council

Stuart Hwy

Tel: 8972 5500

www.katherinecouncil.nt.gov.au

Litchfield Shire Council

Bees Creek Rd

Tel: 8983 1912

www.litchfield.nt.gov.au

Jabiru Town Council

Tasman Crs

Tel: 8979 2230

www.jabiru.nt.gov.au